

Oton Župančič:

Druge poti za Jugoslovana ni

Dokler ne pozabim grozot teh neskončno dolgih štirih let; dokler se spominjam črnih naklepov nacistov in fašistov zoper naš narod; italijanskih in nemških in ustaških taborišč; strahovlade domačih izdajalcev in poniglavcev vseh barv pod vodstvom krvoločnega generala; dokler me bodo v sanjah preganjale z lopatami preklane glave mojih dobrih znancev in prijateljev, sodelavcev za osvoboditev izpod žulečega jarma; dokler bo vstajal pred menoj izmalčeni obraz Mesesnela in njegovih tovarišev na poslednji poli; dokler se mi bo prikazoval iz vrtnicev okrvavljene Save Sturm in toliko in toliko drugih trpinov, iztrganih rodovini od domačega ognjišča in potegnjenih domovini z javne tribune; dokler bo živelo v meni pričevanje nesrečnikov, ki so se rešili iz mučilnice in klanice pri Svetem Urhu; dokler mi bodo polnili ušesa kriki barjanskih otrok, ki tavajo po mahu za materjo in jih pozdravi njena roka iz groba, v naglici plitko izkopanega in površno zasutega, in dokler bo nad tem in takim poteljem plaval blagoslov višjega duhovnega pastirja: dotlej velja zame samo en volilni klic, in la se glasi: popoln prelom s preteklostjo, odločen korak v svobodno bodočnost!

Zakaj ves ta krvavi stari svet s svojo lažnostjo, z brezdušnim nasilstvom in krivičnostjo bo zopet s področeno silo navalil na nas, ako se ga enkrat za vselej brez pomišljanja ne otepamo. Zaman bi bilo dorovanih toliko dragih glav naših bratov in sinov in hčera in očetov in mater, zaman bi bila tekla vroča kri, prelita za lepšo podobo sveta, za svobodo, za bratstvo narodov, za demokracijo brez hinavstva in pridržkov, za pravico do dela in do plodov, ključičih iz dela: pravico do radosti, ki je bodi deležno sleherni srce pod soncem, srce vsakega človeka, ki vdano vrši svoje dolžnosti nasproti narodu in človeštvu.

Ta radost je že sinila s čela tistim, ki so ves čas pod najhujšim pritiskom bili pravih misli in želja, ki so ravnali, kakor je hotela volja našega naroda: sinila jim je s čela tisti dan, ko so s hrepenenjem čakali zmagovitega prihoda naših čet, in je ostala tam kakor znamenje, po katerem se na prvi pogled spoznavajo izpovedovalci istega svetovnega nazora.

Srečavam pa ljudi, ki jim je tisti dan obraz mrknil, ki ne vedo kam z očmi, kadar grdo mimo tebe, in se na vse kriplje trudijo, kako bi s smehom skrili zadržano, izvirajočo iz slabe vesti. Ta mrk na obrazu ti razodeva pritaženega belogardista, črnokocka morda, ali prijatelja čaršije, oboževalca uspeha, pridobitnika, dragoletnika, vajenega živeti od pomaganja svojih rojakov, od žuljev in znojnih sodržavljancev, te ali one vrste pristaše reakcije, ki se je potuhnula med nami ali se potika onkraj meje, dela zoper svojo državo in preži na ugoden trenutek, da bi planila po svoji domovini, prevrnila stvaritve naših najboljših sinov in se polastila krmila. Prazen up! Razvoj gre nezadržno in neizprosno svojo pot, in prav nič ne kaže, da bi se pred naravnim zaključkom hotel zgoditi čudež, da bi se živi tok ustavil ali krenil v drugo smer. Prijatelji! stoji budni, pogumni borci! Prijatelji z ene strani, zlasti ti, zaslepljeni zapeljane, ki se še obotavljate, ker je nerodno, verjemi mi: samo en pomoček je, da ti zgine mrk z obraza, da se ti zasveti čelo od notranjega bleska: odloči se, priključi se zadnji trenutek strnjeni vrstam Osvobodilne fronte, stori svojo dolžnost pri volitvah in imel boš zadoščenje in tolažilno zavest, da si bil tudi ti v osvobodilnem gibanju, da si prispeval vsaj zrnce za bodočnost svojega

Govor predsednika Narodne vlade Slovenije tov. Borisa Kidriča na prvem kongresu Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije

Na prvem kongresu ESZDNS je govoril tudi predsednik Narodne vlade Slovenije in tajnik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte tovariš Boris Kidrič. Toplo pozdravljen in pogosto prekinjen z navdušenim pritrjevanjem je tovariš predsednik podal obširno poročilo, ki ga deloma v izveščju priobčujemo.

Tovariš predsednik je v imenu IOOF in NVS pozdravil kongres in mu čestital k lepemu uspehu. V imenu Izvršnega odbora in Narodne vlade se je zahvalil delavstvu za veliko požrtvovalnost, za globok patriotizem, za vso ljudsko demokratično zavest in demokratično samozavest, ki jo je delavski razred dokazal v štiriletni narodno osvobodilni borbi in jo potrdil v teh prvih mesecih obnove.

IOOF in NVS sta mnenja, da ne bi izpolnila svoje dolžnosti do našega ljudstva, da njegovega najudarnjšega jedra — našega delavstva, če bi spregovorili samo nekaj lepih besed v vzpodbudo ali v zahvalo. Tako važna organizacija, kot so enotni delavski in nameščenski sindikati, zasluži tako s strani političnega vodstva naše OF kot s strani Narodne vlade vso pozornost in je naše politično vodstvo in naša narodna oblast ob tej priložnosti dolžna podati poročilo, kaj je izvršila v smislu ljudstva in po nalogah ljudstva, iz katerega je zrasla in kateremu odgovarja.

V razliko od prejšnjih časov je navada naše ljudske demokracije, da se naša oblast in politično vodstvo večkrat posvetujeta s predstavniki našega ljudstva in da na takih posvetovanjih podata — vsaj v nekem smislu — poročilo o svojem delu. Taka posvetovanja so že bila, posvetovanja s predstavniki naših kmetov, posvetovanja s predstavniki naših trgovcev, posvetovanja s predstavniki naših delavcev, posvetovanja s predstavniki naše znanosti in s predstavniki naše šolske, gimnazijske in univerzitetne vzgoje. Toliko važnejše je, podati svoje poročilo tudi pred izvoljenimi zastopniki tako važnih organizacij kakor so sindikati.

Tovariš predsednik je nato opozoril, da bo značaj poročila drugačen kot bi bilo to običajno v preteklih dobah. Danes smo srečni volivne kampanje. V stari Jugoslaviji so bila ob takih prilikah običajna hvalisanja. Danes pa ne gre za to, da bi hvallili uspehe zaradi same hvale. Gre za to, da podamo tiste posebite probleme, ki jih ljudstvo mora poznati zato, da bo lahko v dejanju podprlo svojo oblast, politično vodstvo OF v celoti in da bo dejansko delo rastlo iz ljudstva samega. Poročilo ne bo izčrpno in ne bo ločeno za delo Osvobodilne fronte posebej in delo Narodne vlade posebej. Narodna vlada je, kot znano, vlada Osvobodilne fronte. In v poročilu gre za probleme našega dejavnega življenja, pri katerem zlasti sindikati lahko ogromno pripomorejo v našo ljudsko korist.

Tovariš predsednik je prešel na poročilo od tistega trenutka, ko je naša slavna Jugoslovanska armada pod vodstvom svojega vrhovnega poveljnika maršala Tita končno javno osvobodila vso našo federalno enoto. Prva naloga je bila, da utrdimo tisto mogočno gibanje, preko katerega smo zmagovali v vseh štirih letih, v okviru katerega je bila izoblikovana naša ljudska enotnost in v okviru katerega in preko katerega se je naš narod združil z vsemi jugoslovanskimi narodi pod Titovim vodstvom. Če ne bi takoj po končani osvoboditvi Slovenije posvetili vse pažnje utrditvi nadaljnjega razvoja naše Osvobodilne fronte, potem bi pač zamudili eno izmed najvažnejših priložnosti, da se tista oblika našega javnega in političnega življenja, ki se je skovala in ki je bila preizkušena v teku narodno osvobodilne borbe, z vso silo utrdi takrat, ko je bilo treba našemu javnemu življenju utreti končno veljavno pot, to je svobodno razvoj. Rezultati dela, ki ga je IOOF podvel takoj po končni osvoboditvi Slovenije, so v glavnem naslednji: Organizacije OF so bile postavljene vsespovsod, po vsej Sloveniji. Danes v Sloveniji ni predela, kjer ne bi delovala organizacija ali odbor Osvobodilne fronte. Čeprav je OF obstajala že štiri leta in je v teku borbe zajela ogromno večino slovenskega ljudstva, vendar vzpostavitev OF po vsej Sloveniji po končni osvoboditvi ni bila najlažji in najenostavnejši problem. Dejstvo je namreč, da je okupator v teku narodno osvobodilne borbe pridobil mnogo izkušenj, da mu je uspelo na osnovi lastnih izkušenj spo-

znati metode našega ilegalnega dela in uspelo mu je uničiti vrsto našega kadra in razbiti vrsto naših organizacij. Zlasti v severnih predelih Slovenije je bilo treba vzpostaviti OF popolnoma znova. Kakor se je reakcija čutila ob končni osvoboditvi Slovenije smrtno udarjena, se je vendar že tedaj poizkusila zateči tja, kjer se je čutila najbolj varno, to je, v samo organizacijo OF. Imeli smo primere, da so se zlasti na Štajerskem odbori OF marsikje podali v varstvo reakcije, reakcija se je ob nebudnosti naših kadrov nagradila v odbore OF. Organizacijski budnosti OF, politični budnosti OF, našemu mlademu kadru je uspelo, da je tak poizkus reakcije začel takoj zatirati in da ga je v glavnem zatrl. Danes imamo odbore OF v glavnem v tistih rokah, v katere spadajo.

Tej čistki odborov OF je sledil prvi kongres OF, na katerega je poslala svoje zastopnike sleherni organizacija s terena, na katerem je bilo navzočih več kot 1700 delegatov. Ta kongres je bil vnovič mogočna manifestacija, da naše ljudstvo zaupa edinole OF, da daje naše ljudstvo vse za OF, da je OF resnična posoda in resnična oblika naše ljudske enotnosti. Prvi kongres OF je potrdil naziranje, da je OF zmagala na vsej fronti, da je OF zares tisto gibanje, tista organizacija, ki jo je naše ljudstvo spoznalo za svojo, ki naj vodi naše ljudstvo do zmagde tudi v težki borbi za obnovo naše domovine, v borbi za izgradnjo naše ljudske oblasti. V tem času se je tudi pokazalo ogromno delo OF na vseh popriščih javnega udejstvovanja, tako upravnega kakor gospodarskega.

Bilo bi napačno misliti, da bi se OF lahko zadovoljila samo s splošno politično smerjo našega ljudstva in s splošno političnim programom. Takoj po osvoboditvi je bila naloga OF dokazati, da je tista organizacija, ki mora in hoče ljudstvo povesti v konstruktivno delo za njegovo lajne koristi tako na upravnem, kakor na gospodarskem poprišču. Vrh tega je bila OF edina sposobna, da izvede začetne upravne in gospodarske korake, ker je bila OF edina organizacija, ki je v Sloveniji ob osvoboditvi v celoti uspela. Vse druge organizacije je bilo treba šele postavljati. Zato se je nujno zgodilo, da so odbori OF v prvem času morali prevzeti oblast, da so morali zgraditi naš začetni upravni aparat, da so morali pripraviti vse za volitve krajevnih in narodno osvobodilnih odborov. V gospodarskem pogledu je bila OF dolžna izvesti mobilizacijo naših ljudskih množic za obnovo. Obe nalogi je OF izvršila v glavnem z uspehom.

Ob tej priliki je tovariš predsednik podčrtal ogromni delež sindikatov, ki utelešajo delavsko enotnost. Če govorimo o OF, govorimo o naših sindikatih, ki so neločljiv sestavni del OF. Se več, na osnovi izkušenj OF vemo, da so naši sindikati jedro OF. Sindikati so nadaljevanje Delavske enotnosti iz leta 1941. In dokazali so, da so vredni dediči in vredni nasledniki delavske enotnosti. Leta 1941. je bil popolnoma enotni delavski razred udarno jedro, bil je osnova, iz katere je lahko zrasla popolnoma enotna OF. In prav tako, kot se je delavska enotnost pokazala resnično jedro naše OF v narodno osvobodilni borbi, prav tako so se sindikati pokazali v borbi za zgraditev oblasti in za rešitev osnovnih gospodarskih nalog po osvoboditvi kot jedro vse naše organizacije in tudi politične oblasti. V tem smislu je IOOF dolžan se enkrat izreči priznanje in zahvalo našim sindikatom v imenu vsega našega ljudstva.

Uspehi, ki jih je dosegla OF v prvih mesecih po končni osvoboditvi, so popolnoma potrdili, da je OF v našem narodu organizacija popolnoma novega kova. Ne samo v narodno osvobodilni borbi, temveč tudi v teh mesecih po končni osvoboditvi se je OF izkazala kot organizacija, kjer je mesto za slehernega poštenega Slovenca, ki mu je ljudska demokracija osnovni politični program. Pri vsem svojem delu, na vseh popriščih udejstvovanja se je OF izkazala kot posoda in kot oblika naše ljudske enotnosti. Izkazala se je kot osnovno sredstvo dejanske ljudske aktivizacije, kot osnovno sredstvo za rast ljudske demokratične zavesti, za rast ljudske demokratične samozavesti. Hkrati se je OF izkazala kot osnovno sredstvo in osnovno mesto svobodne in resnične konstruktivne kritike slehernega državljanja.

Nato je tovariš predsednik primerjal te lastnosti OF z lastnostmi oficijelnih strank stare Jugoslavije. Vsaka od teh se je izkazala kot nosilec protidemokratičnega ali kvečjemu lažidemokratičnega programa. Vsaka od teh se je izkazala kot razbijalec ljudske enotnosti. Vsaka od teh je vodila ljudstvo proč od javnega življenja, proč od aktivizacije. Zato ni mogla dvigniti ljudske samozavesti k resnični kritiki, k resničnemu razvoju. Prav zaradi tega, ker so osnovne značilnosti OF diame-

trnalno nasprotne vsem tem osnovnim značilnostim starega predaprilskega življenja, prav zaradi tega je OF v našem javnem življenju popolnoma nov, zares ljudski demokratični pojav. OF je to dokazala ne samo v narodno osvobodilni borbi, temveč tudi v teh pičlih mesecih po končni osvoboditvi.

Ko ugotavljamo take uspehe OF, moramo biti dovolj trezni, da bomo ugotovili tudi napake, ki so bile napravljene v teh mesecih. Ena najslabših navad, ki smo jih prevzeli iz stare dediščine, je vztrajna hoja po starih, izvoženih kolovozih. Taka hoja zavaja dostikrat v metode, ki so popolnoma nasprotno duhu našega življenja, ki so popolnoma nasprotne novi vsebini in obliki naših organizacij. Takemu povračanju v staro, takemu vklepanju nove vsebine v stare oblike je treba napovedati najostrejši boj.

Za primer takega napačnega delovanja je označil tovariš predsednik način vpisovanja v OF, kot ga vrše nekatere organizacije. Pogosto spominja to vpisovanje na vpisovanje v starih predaprilskih časih, ko je politična organizacija vsrila vpisovanje zase samo zato, da si pridobi novih volivcev. Pri nas ne gre za take pojave. Pri nas gre za to, da tovariši, ki so se v OF vpisali, v organizaciji OF tudi v resnici začnejo, da začnejo torej vse organizacije OF. Kaj hočemo od organizacije OF? Hočemo, da so, kot je izjavil in podprl prvi kongres OF, resnično žarišče vsega našega javnega življenja. Hočemo, da je osnovna, terenska organizacija OF resnično žarišče vsega našega političnega dela med ljudskimi množicami, našega gospodarskega življenja, naše gospodarske politike, naše gospodarske vzgoje ljudskih množic. Hočemo, da je OF mesto, kjer ima največji, svobodni razmah resnična konstruktivna kritika, hočemo, da je organizacija OF tista organizacija, ki uč državljane posegati po njih pravicah, ki uč državljane izvajati konstruktivno kritiko, ki uč državljane preganjati in razkrinkati nezdrave in nepravilne pojave. Naše osnovne terenske organizacije OF morajo biti tiste, ki bodo dejansko izvedle borbo za demokratični red, za demokratično ureditev, ki bodo dejansko izvedle borbo proti sleherni nepravilnosti in samovolji na terenu. Če pa naloge osnovnih organizacij OF postavljamo tako, če naglašamo, da so osnovne terenske organizacije OF resnično žarišče vsega našega javnega življenja in udejstvovanja, tedaj je nujno potrebno, da se za tako aktivizacijo naših terenskih organizacij izvrši neprimerno več kot samo vpisovanje. Naše terenske organizacije morajo začiveti v celoti. K temu je dolžan prispevati vsak resnični pripadnik OF. Vsak, kdor živi v okviru te organizacije, je dolžan pomagati terenskim kadrom, da v terenskih organizacijah resnično začnejo, kot zahteva Osvobodilna fronta po svojem sestavu, programu in vsebini.

Tovariš predsednik je zatem naglasil važno vlogo, ki jo imajo pri tem sindikati kot bistveni sestavni del OF. Naloga sindikatov danes ni samo, skrbeti za ekonomski položaj delavcev in nameščencev in za dviganje produkcije. Naloga sindikatov je izrazito politična naloga: politično delo med svojimi člani. Prav s takim političnim delom, prav s tem, da se bodo sindikati v resnici brigali za vse javno življenje, da bodo vodili računa o vsem, kar se dogaja v okolišju, o vsem, kar je v korist ali škodo ljudstva, bodo največ prispevali k resnični aktivizaciji terenskih organizacij OF. Po mnenju Osvobodilne fronte je napačno, če prepustimo naše sindikalne organizacije skrb za javno življenje in dogajanje samo odboru OF. Napačno zaradi tega, ker pričakuje delavstvo in nameščentvo od sindikalnih organizacij, da bodo delovale v njegovem korist v panogah javnega življenja. Napačno zaradi tega, ker morajo imeti zanimanje sindikatov za sleherni vprašanje našega javnega življenja eno samo posledico: krepitve moči delavskega razreda in s tem vseh ljudskih elementov v našem javnem življenju. Napačno zaradi tega, ker lahko da zanimanje sindikatov za vse panoge mogočno podpora javnemu prizadevanju Osvobodilne fronte. Ni torej samo v interesu delavstva kot takega in v interesu sindikatov, je v interesu vse Osvobodilne fronte, v interesu vsega ljudstva, da se sindikati v vsem delu Osvobodilne fronte najtemeljiteje, najuspešneje uveljavijo.

Tovariš predsednik je potem govoril o graditvi, rasti in učvrstitvi naše narodne oblasti, kot o drugi naši nalogi po osvoboditvi. Prav ljudska oblast je bila tista, za kar so se naši narodi borili. Boriti se za svobodo in hkrati se ne boriti za narodno, ljudsko oblast, to ne pomeni nič. Če se hočeš boriti za svobodo, se moraš boriti tudi za svobodo narodne, za svobodo ljudske oblasti. Čim je bila ta borba ovčana z zna-

go, je bilo jasno, da je njen najmočnejši, najmočnejši plod narodna in ljudska oblast. Kot že rečeno, je morala OF prvi teden in mesec na terenu vzeti organizacijo oblasti v svoje roke. Organizacije OF pa so se na osnovi vse naše oblastvene zasnovne morale pripravljati takoj za izvedbo krajevnih in okrajnih volitev.

Volitve so bile izvedene med 29. julijem in 26. avgustom. Prvič v zgodovini našega naroda se je volitev udeležilo 60 odstotkov vseh prebivalcev v naši federalni ednici, 60% vseh prebivalcev sploh. Odkod teh 60%? Odkod, da so imele volilno pravico tudi žene in mladina od 18. leta dalje. Se nikoli pri nobenih volitvah se ni zgodilo, da bi glasovalo 95,8% volilnih upravičencev. In od teh 95,8% jih je 95% glasovalo za Osvobodilno fronto. Iz tega jasno sledi, da so volitve v krajevne in okrajne NOO pomenile prvič ogromno priznanje našega ljudstva in drugič vojaško zmago Osvobodilne fronte.

Te volitve pa so nam tudi dale iz ljudskih globin na tisoče in tisoče novih kadrov. Krajevnih odborov je bilo v Sloveniji izvoljenih 11.360, okrajnih odborov je bilo izvoljenih 2184. To pomeni, da smo dobili več kot desetstisoč novih ljudskih kadrov. Danes posluje v vsej Sloveniji nad 1350 krajevnih odborov, to se pravi, v vsakem kraju Slovenije posluje izvoljeni krajevni odbor. Vsak okraj ima izvoljeno okrajno skupščino, ima izvoljen okrajni odbor. Volitve v okrajne skupščine in v okrajne odbore bodo izvedene pri volitvah v Konstituinto. Uspehi v graditvi naše oblasti so zlasti glede na kratek čas izredno veliki.

Hkrati z uspehi pa moramo, kot je poudaril tovariš predsednik, videti tudi napake. Kakor pomenijo volitve izredno aktivizacijo našega ljudstva, kakor pomenijo dvig novih kadrov, pa se moramo zavedati, da krajevni in okrajni odbori še ne delajo povsod tako, kot bi bilo treba. Kader je še nevesel, kader še nima zadostnega znanja, temu kadru je treba še pomagati. Z novo organiziranimi ljudskimi oblastmi ne moremo delati na stari način in po starih metodah. Bistvo ljudske oblasti je prav v tem, da je to oblast ljudstva. To pa pomeni hkrati, da se za delo organov ljudske oblasti zanima vse ljudstvo, da ga kontrolira vse ljudstvo, da vse ljudstvo sodeluje pri oblastvenih ukrepih. Popolnoma napačno je mišljenje, da smo izvolili krajevne in okrajne odbore zato, da vse skrbi — za javni blagor, kakor pravijo — prepustimo krajevnim in okrajnim odborom. Izvolitev novih odborov pomeni, da bodo prvič ti tovariši v imenu ljudstva vršili oblast, drugič pa, da bodo pri svojem upravnem in gospodarskem delu stalno aktivizirali naše osnovne ljudske množice. Aktivizirati danes zore volivcev, poročati zbranim volivcem, je prav tako važno, kakor aktivizirati odbornike same.

Delavstvo — najzavednejši element v našem ljudstvu — mora nujno pokazati tudi tukaj vodilno vlogo. Pokazati mora primer, kako je treba aktivizirati odbornike in volivce. Pot naših novo izvoljenih odborov ne bo lahka. Tudi pri naši oblasti, pri naši upravi se bo treba boriti z mnogimi težavami, z neznanjem in nerodnostjo. Toda, kakor smo povsod odnesli zmago doslej, tako jo bomo tudi na tem poprišču. Potrebno pa je, da zastavimo vse sile. Naj kongres pretrese vprašanje, s čem lahko sindikati pripomorejo pri aktivizaciji naših organov oblasti. Vprašanje dobrega in slabega poslovanja naših oblastnih organov ne more in ne sme biti vprašanje, ki sindikatov ne bi zanimalo.

Podvzeti so vsi potrebni ukrepi, da bodo v teku enega meseca do šest tednov šli vsi novo izvoljeni odborniki skozi kratke upravne politične kurze po okrajih in okrožjih. Potrebno je, da bodo ti kurzi maksimalno izrabili čas. Potrebno je, da vsak kurzist, ki ima nekaj več znanja kot drugi, s svoje strani pripomore, da poda to znanje predavateljem in da tovariši, ki bodo vodili kurze, to znanje prenesejo na vse ostale odbornike. Tudi v tem pogledu ni najhča naloga naših sindikatov. Sindikati morajo podpirati in navajati svoje člane, da bodo tu vzpodbujali k pravilnemu delu in med svojimi predavanji posvečali zadostno pažnjo vprašanjem, ki se tičejo naše oblasti. Nemogoče si je misliti dobro poslovanje katerih koli organov naše oblasti brez konstruktivne kritike, brez stalne kontrole ljudstva. Naši novi kadri bi zapadli blazni vrtoglavi, če ne bi bili pod stalno kontrolo ljudstva, če ne bi bili podvrženi konstruktivni kritiki takrat, kadar delajo napake. Brez dvoma so dolžni naši sindikati, da vsem organizacijam Osvobodilne fronte pri konstruktivni kritiki pomagajo. Naj naši sindikati goje v svojih organizacijah (Nadaljevanje na 2. strani.)

Govor predsednika Narodne vlade Slovenije tov. Borisa Kidriča na prvem kongresu Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Jah in preko svojih sindikalnih organizacij duh konstruktivne kritike. Naj dnuh borbe proti napakam in proti samovoljni prenosu na vse naše ljudstvo. S tem bo delavski razred, s tem bodo naše sindikalne organizacije dokazale primer dejanske vodilne vloge našemu ljudstvu.

Tovariš predsednik je prešel na tretjo nalogo, ki se jo je morala lotiti Narodna vlada in vse naše organizacije, to je gospodarstvo. Gre za: 1. vprašanje obnove industrije, 2. vprašanje obdelave zemlje in zagotovitve tistih prebitkov, ki jih kmet lahko že danes da svojemu ljudstvu, 3. vprašanje naše finančne politike in 4. vprašanje naše preskrbe.

Pri obnovi industrije je treba povedati, da imamo dolžnosti ne le do naše federalne enote, ampak do vse naše močne, lepe Jugoslavije. Industrija je namreč ostala v Sloveniji najbolj ohranjena, sposobna največje produktivnosti od vse industrije v Jugoslaviji. Zato pa se je hitro obnoviti industrijo, pospešiti razvoj njene produktivnosti in vzpostaviti normalno stanje hkrati reklo, zagotoviti industrijske rezerve za vse Jugoslavijo. S tem, da je naše delavstvo prevzelo nalogo obnoviti industrijo, ni samo izpolnilo svojih ožjih dolžnosti do federalne enote Slovenije, ampak je moralo izpolniti in je z visoko moralo izpolnilo dolžnosti do vse Jugoslavije. Ugotoviti moramo, da je naše delavstvo izpolnilo v prvih mesecih obnove svoje dolžnosti prav tako, kakor je v celoti izpolnilo dolžnosti v narodno osvobodilni borbi. Našemu delavstvu gre zahvala, da je industrija pri nas v glavnem obnovljena, da se je produktivnost dela začela približevati predvojni produktivnosti, da jo je ponekod celo presegla, tako da imamo višjo produktivnost kakor je bila pred vojno. Kjer tega ni, je krivo temu v glavnem samo še pomanjkanje surovin. Ko se moramo za to dejstvo zahvaliti našemu delavstvu, se moramo predvsem zahvaliti njenim sindikalnim organizacijam. Toda naše naloge v pogledu industrije še niso do kraja izpolnjene. Dejstvo je danes, da moč naše ljudske države, naše nove ljudske demokracije najbolj krepiti in bo krepila moč naše industrije, zlasti moč njenega državnega sektorja. Zato, da se bo dvignila produktivnost dela in državnega sektorja, zato da se bo dvignila kapaciteta naše industrije, industrijska moč naše države, zato je vredno žrtvovati. Z žrtvovanjem v ta namen žrtvujemo za sebe, žrtvujemo za svojo ljudsko oblast, žrtvujemo za svojo moč na znotraj in zunaj, žrtvujemo za svojo lepšo bodočnost.

Druge gospodarska naloga je vprašanje obdelave zemlje, vprašanje zagotovitve kmetov osnovnih industrijskih izdelkov, ki so neobhodno potrebni za obdelavo zemlje. V tem so bili doseženi znatni uspehi, dasi še ne vsi. Zagotovljena je bila modra galica, kar je bilo eno najtežjih vprašanj. Temu se imamo zahvaliti za izredno dober vinski pridelek. Naša industrija je kmetu zagotovila najosnovnejše orodje, ki ga je potreboval v časih po osvoboditvi. Zagotovljeno je bilo tudi najosnovnejše pogonsko sredstvo za mlatiline. Zagotovljeno so bile osnovne potrebe glede umetnega gnojila. Res je, da se danes čestokrat slišijo pritožbe, da je umetno gnojilo drago. Res je tudi, da je umetno gnojilo 50% dražje kot pred vojno. Hkrati pa moramo ugotoviti tudi to, da so cene kmetijskih proizvodov vsaj za 100% višje. Kar se tiče posetve, so zagotovljena osnovna sredstva za to, da bo posetev zadostna in da bo s tem tudi pridelek zadosten.

V naši finančni politiki smo bili pred sledečimi nalogami: hitra zamenjava denarja spramo starih valut na našem ozemlju; zagotoviti čim hitrejši in čim večji obtok denarja po naši federalni enoti spramo pomanjkajja denarnih sredstev, ki jih je odnesel okupator; vso finančno politiko usmeriti tako, da bodo imeli pri tem korist naši osnovni ljudski sloji. Če pogledamo rezultate, je treba ugotoviti naslednje: Denar v Sloveniji je bil zamenjan. V začetku se je občutilo zelo veliko pomanjkanje denarja, sedaj pa to pomanjkanje denarja pada s krediti, ki jih dajeta zvezna in federalna vlada. Včasih je bila osnovna poteza naše finančne politike izmозogavanje ljudskih finančnih virov, izmозogavanje ljudske denarne moči v korist protiljudskih spekulantom, danes gre vse to v korist čim večje denarne zmogljivosti ljudstva, čeprav se to v prvih povojni pojavi v celoti še ne vidi. Vzemimo samo vprašanje kreditov. Od 189.140.000 v zadnjem času razdeljenih kreditov je bilo za našo industrijo za mezde v državnem sektorju razdeljenih 127.423.000 dinarjev, ne da bi dobila država za proizvode, ki so bili izdelani, že istočasno povračilo. Za pospeševanje obratov je bilo izdanih 3.000.000, za upravne izdatke naših oblasti, ki gredo za kmečke potrebe, za potrebe pomoči tistim, ki so bili od vojne najbolj prizadeti, je šlo 24.000.000. Od kreditov za našo socialno politiko odpade največ podpore tistim, ki so bili prizadeti po fašističnem terorju. Od 99.000.000 kreditov za našo socialno politiko odpade na te podpore 55.000.000. Jasno je, da ta kreditna politika, ki ne zadržuje ničesar v državnih blagajnah, ampak daje vse denar v obtok za splošno korist ljudstva, povečuje vsoto krožečega denarja in nima ničesar skupnega s staro kreditno politiko, ki je pomenila čim večje denarno in materialno izsapevanje ljudstva. Toda v tej smeri naše kreditne politike moramo ugotoviti dejstvo, da je to šele izdajanje (emisija) naših finančnih sredstev. Če po-

gledamo, v kakšnem odnosu so predvideni izdatki našega budžeta za to leto z dohodki, ki jih je država imela doslej, vidimo, da bo treba v bodoče vse drugače skrbeti tudi za državne dohodke, ki niso več v škodo ljudski skupnosti, ampak v njeno korist. Doslej smo imeli na davku in trošarinah za federalno Slovenijo dohodkov 16 milijonov, za zvezno državo v Sloveniji 19.000.000, skupaj 35.843.000 dinarjev. Predvideni budžet je za dobo julij-december 1945 798.000.000. Razlika je skoraj dvajsetkratna in ta razlika izhaja predvsem iz dejstva, da se sedaj vrši emisija denarja, izhaja iz dejstva, da je bil v prvih mesecih znaten zastoj gospodarskega življenja, da smo povsod naleteli na ruševine, na posledice okupatorjevega gospodarstva. Hkrati pa si moramo biti na osnovi tega finančnega dejstva na jasnem o tem, da vse stvari ne gredo in ne morejo iti preko noči, da moramo našemu gospodarstvu ustvariti trdne temelje.

Tovariš predsednik je izrazil željo, da se o tem podrobneje porazgovori. Mnogo je namreč tovarišev med našimi dobrimi in poštenimi aktivisti, ki si gospodarska vprašanja predstavljajo preenostavno. Mnogo je tovarišev, ki mislijo, da ljudska oblast že sama lahko prinese gospodarsko blagostanje. Tisti, ki tako mislijo, nimajo prav, tisti v bistvu vsega našega problema, tisti tega, kaj je zapustil okupator in vojna, ne razumejo. Prvo je za ljudstvo, imeti oblast v svojih rokah. Če ima to, potem lahko vse ostalo uravnava, kakor samo hoče, odnosno spramo objektivnih težav uravnava v svojo korist. Če pa nima oblasti v svojih rokah, potem uravnava to protiljudski oblastniki v svojo korist. Zato je osnovno vprašanje po vojni: držati v rokah oblast, ki si jo je ljudstvo izvojevalo in za to oblast v gospodarskem pogledu tudi potrditi, če je treba.

Tudi o vprašanju mezd in plač je treba odkrito spregovoriti, že zaradi tega, da bomo vedeli, po kakšni poti naj hodimo in da ne bo nepotrebnih razočaranj. Jasna stvar je, da so vsi, ki so bili in ki so resnično ljudje ljudstva, stremeli, streme in bodo stremeli za čim boljšim materialnim položajem delovnega ljudstva. Brez tega si ni mogoče zamisliti resnično srečne bodočnosti. Jasna stvar je, da se dober ali slab položaj ljudstva izraža tudi v dobrih ali slabih prejemkih. Lahko si je sliki dobrega položaja ustvariti na primitivnem način: napravimo visoke mezde. Nič ne nima ničesar proti visoki mezdami. Mi smo se borili za visoke mezde in bomo gledali tudi sedaj na to. Toda napraviti samo visoke mezde je lahka, primitivna pot. Kaj bi napravila država podjetja s tem, da bi postavila visoke mezde? Vzemimo: visoki stroški, visok dobiček, produkti z visokimi cenami! S tem bi dejanska vrednost mezd padla. Pride še tretje. Tudi cene kmetijskih proizvodov bi bile višje. Kmet bi jih zahteval, kajti delavske mezde bi bile visoke, industrijski produkti bi imeli visoko ceno. Realna meza že odpade. Pride še četrto, država. Država ne more denarja samo izdajati, mora ga imeti tudi v blagajni. Nabijimo na produkte takse, potem bodo produkti še dražji. Realna meza bo še bolj padla. Iz tega sledi, da se s primitivnim načinom, da si s tem, da hočemo postaviti samo visoke mezde, ne moremo pomagati, ker ta primitivni način ne vodi do visokih mezd, ampak do tega, da realna meza pade. Vprašanje resnične materialne blaginje, vprašanje resnične vrednosti delavskih mezd in uradniških plač, to vprašanje v svojem bistvu je vprašanje produktivnosti našega dela. Čim več produktov, tem bolj bo možno urediti naše mezde in plače. Iz tega pa sledi, da je dolžnost vseh, ki hočejo delovati resnično v korist delovnega ljudstva, da ne operirajo z demagoškimi argumenti. Nasprotno, treba je pojasniti ljudem resničen položaj. Treba jih je pozvati na to, kar je za ljudstvo, ki ima oblast v svojih rokah, potrebno in koristno, treba je pozivati k poštenosti in premaganju težav. To, kar si danes ljudstvo pritrta, to si prihrani. Ne pritrta si tega za protiljudske pijavke, to si pritrta samo zase, za svojo bodočnost. Včasih je bila naša stara ljudska modrost, ki pravi: Bolj ko boš pridno delal, več boš imel, lažnjava zato, ker veliki večini ljudi to ni bilo mogoče, ker niso mogli hraniti zase, temveč za druge. Danes pa je ta ljudska modrost resnica. Kolikor več bomo danes pridelali, toliko več bomo jutri imeli mi in ne protiljudske pijavke. Nič ni danes za ljudstvo nevarnejše od ozkosti, od sebičnosti posameznika in nič ni bolj potrebno kot zavest ljudske skupnosti, zavest o potrebi poštenosti in poštenosti za našo korist in korist naših otrok. Sindikati bodo svojo dolžnost pri vzgoji k tisti poštenosti, ki ne gre več v korist protiljudskih pijavk, temveč v korist ljudstva samega, izvršili do konca.

Nato je tovariš predsednik pojasnil še vprašanje prehrane. Poudaril je, da pri nas ne strda nihče, da se je prehrana od meseca do meseca izboljševala. Navedel je pregled višine obrokov za navadne karte: moke junija 5000 gramov, julija 7500 gramov, avgusta 9000 gramov, septembra 9000 gr. Zakuhe: junija 2500 gramov, julija 2000 gr, avgusta 3000 gr, septembra 3000 gr. Maščobe: junija 400 gr, julija 400 gr, avgusta 500 gr, septembra 500 gramov. Soli: junija 400 gr, julija 400 gramov, avgusta 500 gr, septembra 500 gramov. Mlila: junija 75 gr, julija 100 gramov, avgusta 150 gr, septembra 150 gramov.

Edino, kar je septembra manjše kot avgusta, pa isto kot junija in julija, je sladkor, in sicer junija 250 g, julija 250 g, avgusta 500 g, septembra 250 g. Toda treba se je zavedati, da so še v Jugoslaviji predeli, kjer stradajo in da bi bilo naše geslo o bratstvu in enosti jugoslovanskih narodov prazna fraza, če bi na to pozabili, če bi mislili samo na to, kako bomo izboljšali svoj gmetni položaj v federalni Sloveniji. To ne bi bilo v korist ne Jugoslavije in ne Slovenije. Mi smo močni, imamo svojo ljudsko oblast, narodno oblast zato, ker smo združeni, ker smo enotni, ker dela nova Jugoslavija po pravilu: Vsi za enega, eden za vse. Iz tega sledi, da bomo, če bo treba, gospodarske težave premagovali v drugih predelih Jugoslavije, dali od sebe vse, še bolj navdušeno kot takrat, ko jih rešujemo zase. Pri nas je še mnogo virov, ki niso izčrpani. Vse preveč se zanašamo na tisto, kar bomo dobili od zunaj in vse premalo na tisto, kar je mogoče mobilizirati pri nas doma. Vse preveč se je pri tem pojavil birokratiem in vse premalo je resnično ljudske kontrole. Če mora biti kaj stalno pod ljudsko kontrolo in tudi brezobzirno ljudsko kritiko, je to preskrba in prehrana. Ne ščitimmo avtoritete naše oblasti, če ne razvijamo kritike pri vprašanju preskrbe, ampak škodujemo avtoriteti ljudskih organov tam, kjer je ljudski življenjski najobčutljivejši. Ne gre za vprašanje količine, ki je ni mogoče dobiti, gre za vprašanje pravičnega poslovanja. Kontrola nad našo aprovizacijo, konstruktivna kritika, kadar se pojavljajo nezdravi pojavi, nepravilno poslovanje, to je dolžnost sindikalnih organizacij. Sindikalne organizacije morajo dati vse najširši konstruktivni kritiki, vse ljudski kontroli primer.

Nato je govoril tovariš predsednik o naši ljudski prosveti kot o enem izmed večjih vprašanj, ki so se po končni osvoboditvi postavljali pred Osvobodilno fronto in Narodno vlado. Nemogoče si je misliti, da bi svobodno ljudstvo vzelo oblast v svoje roke, da bi gospodarsko življenje začelo uravnavaati po postavljenih načelih, da bi krepilo svojo politično moč, ne da bi si hkrati z vsemi silami krepilo in širilo ljudsko izobrazbo v resničnem ljudskem demokratičnem smislu, na resničnih naprednih temeljih. Kot primere silne iniciative, ki jo kaže ljudstvo v vprašanih ljudske izobrazbe, je tovariš predsednik omenil primer gorenjskega festivala in posamezna dela iz sprevida sindikatov. Poudaril je primer deputacije kmetov iz vseh slovenskih krajev pri Predsedstvu vlade, ki je najbolj živo gospodarstva takrat, ko so spraševali, koliko kurzov bo napravilih to zimo po naših vaseh. Storitvi moramo vse, da damo ljudskim naporom smer, naša dolžnost je, da jih organizacijsko povežemo. V Ljubljani se snuje center splošne ljudske prosvetne zveze, ki bo z ene strani usmerjal delo naše ljudske prosvete, nudil pomoč v kadrih in nasvetih, na drugi strani pa prepustil najširšo iniciativno organizacijo na terenu. Sindikati naj pri ljudski prosveti pomagajo, naj store vse, kar je v njihovi moči. S tem bodo storili eno svojih osnovnih dolžnosti in poslanstev.

Ne bi bilo dovolj, če bi se usmerjali samo za splošno ljudsko prosvetno delo, preko ljudskih prosvetnih organizacij. Podpore je treba dati tudi našemu občinsko prosvetnemu delu. Ni nam še uspelo obnoviti vseh ljudskih šol. Če tega ne bomo storili, bo ljudsko šolstvo letos na slabšem, kakor je bilo pred vojno. Pri ljudski oblasti se to ne sme zgoditi. Učiteljski kader, čeprav ga primanjkuje, čeprav manjka skoraj 2000 učiteljev, bo dopoljen. Organizirani so učiteljski tečaji za učiteljske kadre. Stari učiteljski kader je bil vzet v politične tečaje, ki so ga seznanili z osnovnimi izkušnjami narodno osvobodilne borbe. S tem kadrom si bo mogoče pomagati. Tukaj ne bo nepremostljivih težav. Toda naše ljudsko šolstvo moramo materialno oskrbeti. Omogočiti moramo, da bodo lahko vsi šoloboznezi otroci hodili v šolo. Tudi pri tem je velika dolžnost sindikatov. Nižjih gimnazij bo trikrat več, kakor jih je bilo pred vojno. Razširitev števila nižjih gimnazij smatra naša ljudska oblast za osnovni korak, ki naj otrokom ljudstva omogoči dostop v resnično izobrazbo, dostop v vse srednje in višje strokovno šolstvo.

Na koncu je tovariš predsednik izrazil željo, naj bi sindikati obravnavali vse naše javne probleme, vse naloge organov ljudske oblasti, vse naloge Osvobodilne fronte in njenega vodstva. »Prav zaradi tega sem smatral za svojo dolžnost, da vam danes v teh kratkih in površnih obrisih podam osnovne probleme naše uprave, našega gospodarskega in političnega dela.« To, da se sindikati ukvarjajo z vsemi problemi našega javnega življenja, je ena značilnih plati novih sindikatov, njihove nove vloge. Druga značilna plat za razliko od sindikatov predprilske Jugoslavije pa je ta: v predprilski Jugoslaviji se sindikati niso v zadostni meri brigali za to, kar tvori osnovni stebel moči delovnega ljudstva, namreč za resnično zvezo med delavci in kmeti. Čvrsta, krepka in nerazrušljiva zveza delavcev, kmetov in delovne inteligence je osnovni vir moči Osvobodilne fronte, je osnovni vir naše zdrave sile, je osnovni vir naše zdrave kritike, je osnovni vir vsega našega poleta, je osnovni vir moči Osvobodilne fronte v celoti. S tem, da bodo sindikati storili vse za zavestno nerazrušljivo zvezo delavcev in kmetov, bodo storili ne samo svojo dolžnost do delavcev in kmetov, ampak do vseh ljudstev in vseh naših narodov v celoti.

Pred nami so še težki problemi. Mnogo bo še težav. Premagovati jih bo treba tako, kakor smo jih premagovali v preteklosti. Toda danes jih premagu-

Vojni dobrovoljci čestitajo maršalu Titu

Maršalu Jugoslovije JOSIPU BROZU-TITU Beograd.

K Redu zmag, ki vam ga je podelila bratska Sovjetska zveza, vojni dobrovoljci Slovenije iz prve svetovne vojne z občutjem ponosa čestitajo v globoki zavesti, da to najvišje vojno odlikovanje na prsih Velikega Kladivarja nove Jugoslavije pomeni priznanje vsem jugoslovans-

skim narodom za njih herojsko in nesebično borbo proti fašizmu in Hitlerizmu, ki se je pod Vašim genialnim vodstvom zmagovalo končala in naše narode neomajno povežala z velikim ruskim narodom v nerazrušljivem slovanstvu.

Za vojne dobrovoljce Slovenije: Predsednik: Josip Jeras, l. r.

Beograjski Čehi in Slovaki pozdravljajo maršala Tita

Češkoslovaško združenje v Beogradu je poslalo predsedniku zvezne vlade maršalu Titu sledečo brzojavko:

»Beograjski Čehi in Slovaki, združeni v češkoslovaškem združenju, vam pošiljajo s svoje prve skupštine tople po-

zdrave. Pripravljeni smo rami sodelovati z bratskimi jugoslovanskimi narodi na obnovi Jugoslavije in kreipiti bratški zvez med vsemi slovanskimi narodi. Naj živi bratstvo narodov demokratične federativne Jugoslavije!«

Visoko priznanje jugoslovanskih narodov majorju Jonesu

London, 25. sept. (Tanjug). Na jugoslovanskem veleposlaništvu v Londonu je izročil veleposlanik demokratične federativne Jugoslavije dr. Ljubo Leontić red »Zasluge za narod« I. stopnje majorju Williamu Jonesu, prvemu britanskemu oficirju, ki se je spustil v Jugoslavijo z letala, da bi vzpostavil stike med jugoslovansko narodno osvobodilno armado in zavezniškimi silami na Srednjem vzhodu.

Veleposlanik Leontić je dejal, ko je izročil majorju Jonesu visoko odlikovanje, med drugim naslednje:

»To odlikovanje vam je podarilo predsedstvo AVNOJ-a v znak hvalečnosti za vašo nepristransko podporo in dragoceno sodelovanje z jugoslovansko narodno osvobodilno armado. Naši borci se vas bodo vedno spominjali kot enega izmed prvih britanskih oficirjev, ki se je v trenutkih največje borbe pridružil našim silam in prišel v Slovenijo kot šef vojaške misije pri slovenskem in hrvaškem štabu jugoslovanske narodno osvobodilne vojske. Vaše junaštvo predstav-

lja še eno vez v prijateljstvu med Kanado in Jugoslavijo, v prijateljstvu med dvema deželama, ki so se borile za iste ideale svobode in demokracije.«

Major Jones je ob prevzemu odlikovanja dejal:

»Zahvaljujem se jugoslovanskim narodom za veliko čast, ki so mi jo izkazali. Zame je še večja čast to, da sem bil lahko z njimi in videl njihovo junaštvo, polet, njihovo spretnost v borbi in njihovo idealno ljubezen do svobode, ki je tako velika, da je ne more uničiti nič, razen smrti. To, da sem se lahko boril z njimi, je zame jako velika čast, da nimam besedi, s katerimi bi jo opisal.«

Po svečanosti v jugoslovanskem veleposlaništvu je prisostvoval več članov jugoslovanske zvezne vlade in federalnih vlad, ki so sedaj v Londonu na čelu s podpredsednikom Kardeljem, vršile dolžnosti visokega komisarja v Kanadi Holm, generalmajor Marchey, načelnik štaba kanadskih enot v Veliki Britaniji in mnogi drugi.

Protest tržaškega osvobodilnega sveta

V nedeljo popoldne se je sestel Mestni osvobodilni svet za Trst v mestni palači. Sprejel je naslednjo resolucijo:

»Sprčo okolicih, da je zavezniška vojaška uprava imenovala mestnega predsednika in svetnika za mesto Trst na osnovi odredbe štey. 11, ugotavlja Mestni osvobodilni svet za Trst, da je ustanovitev novih organov v nasprotju z demokratičnimi načeli, iz katerih je izšel Mestni osvobodilni svet za Trst in ki se osnova njegovega obstoja znova preglašša omenjena načela in izraža svojo voljo, da izpolni mandat, ki mu ga je poverilo

tržaško prebivalstvo ter da še nadalje tolačaji interese mestnega prebivalstva.

Znova proglašša, da je pripravljen v okviru teh demokratičnih načel sodelovati z angloameriško vojaško upravo pri upravi mesta.

Odklanja pa sleherno odgovornost za položaj, ki je nastal iz vseh teh dejanj, ker predstavljajo novi organi le neznatno manjšino, ki je v nasprotju z voljo, ki jo je izrazila večina prebivalstva.

Vztraja pri ponovno podani zahtevi, da se razpišejo splošne volitve.

Julijska Krajina se mora priključiti Jugoslaviji

Protifašistična slovansko-italijanska zveza severne četrti mesta Gorice je poslala ministrstvu za zunanje zadeve petih velesil v Londonu sledečo brzojavko:

»Sedaj, ko se odloča usoda našega naroda v Julijski Krajini, Istri in Trstu, se sklicujemo na pravico in demokracijo ter želimo, da se ne ponovi krivica, kakršna nam je bila storjena l. 1918, ko so nas odtrgali od matere domovine in s tem prepustili na milost in nemilost okrutnemu fašizmu, ki nas je 25 let mučil in preganjal. Naše šole so bile zaprte. Štiri leta smo se borili skupno z zavezniki, kar dokazuje 42.800 naših padlih sinov in 95.000 naših internirancev. Naš narod zato zahteva priključitev Julijske Krajine s Trstom demokratični federativni Titovi Jugoslaviji.«

vsi antifašistični Slovenci in Italijani za osvoboditev.

Primorska hoče k Jugoslaviji

Se vedno prihaja na stotine resolucij, naslovljenih na Svet zunanjih ministrov z zahtevo po priključitvi Slovenskega Primorja, Trata, Gorice in Istre federativni Jugoslaviji. Vse te resolucije tožijo o neizmernem trpljenju, katerega so morali pretrpeti nasprotniki fašizma pod fašistično peto. Sklicujejo se na junaške borbe in ogrožene žrtve, katere so prispevali

Ljubljansko okrožje za priključitev Primorske

Tudi z masovnih sestankov v Sloveniji in v Ljubljani se vedno pošiljajo resolucije Svetu zunanjih ministrov v Londonu, kjer zahtevajo, da se popravi krivica, storjena l. 1919 primorskim Slovincem, da se upošteva njihove žrtve in vrne Trst njegovemu zaledju, ker mu bo le v federativni Jugoslaviji zasiguran gospodarski precvit.

Resolucije so poslali sledeči kraji: teren Vrtača, teren Gradišče, Galence, Barje, Bežigrad, uslužbenci MNOO Ljubljana, Dol. Nemška vas, Trebnje, Sv. Križ, Vel. Cirkov, St. Lovrenc pri Sv. Rupertu, Krmel, Vel. Gaber in Ljutomer.

Med drugimi so poslali resolucije tudi sledeči kraji: iz vzhodne Istre - Isola, Cetore, Puče, Fjenoga, Vanganel, Kočjančiči, Sargaše, Grintovec, Poletiči, S. Bartolo d' Isola, Samedella, Kampilj, Triban, Bonini, Strugnano. Dalje iz vasi Brezovo Brdo, Hergelje-Kozina, Hudajžna, Ljubnja, Zgornja in Spodnja Tribuša, Hrušica, Podraga, Lozice, Vrtovin, Kamnje, Vrhpolje, Avče, Semiški breg, Zabče, Grabovo, Logariče, Kneža, Klauže, Podmelec, Loje, Sela, Temeljna, Rjavci, Osek, Visoko, Vrtovlje, Učice, Grgar.

Veliki uspehi mariborske delovne dedelje

V nedeljo je iz Maribora odšlo 1000 zastopnikov na Kongres Enotnih sindikalnih zvez delavcev in nameščencev. V Mariboru samem pa se je prebivalstvo zbralo na prostovoljno delo. Končni uspeh nedeljskega dela, katerega se je udeležilo 7500 ljudi je: zložili so 1385 kub. metrov opeke, 245 kv. metrov površine so splinirali, odstranili so 1463 kub. metrov ruševin, 15 kub. metrov gramozaf so presejali, zložili 20 kub. metrov lesa, 1 kub. meter stekla in 15 ton starega železa. Druga velika skupina prostovoljcev je odšla na akcijo za preskrbo drv mestu Mariboru. Prepeljali in

zložili so okrog 580 kub. metrov drv. Pri tem delu se je najbolje izkazal italijanski bataljon 43. divizije. Mariborčani so ponovno dokazali svojo poštenost in zavestnost ter z delom manifestirali delavsko enotnost ob priliki kongresa v Ljubljani.

Obnova opekarnice v Prečni pri Novem mestu

Po izgonu okupatorjev je bila opekarnica v Prečni v zelo slabem stanju. Strojne naprave so bile pokvarjene, deloma pa tudi uničene. Delavci so jo začeli po osvoboditvi z velikim trudom in pošteno obnavljati. V razmeroma kratkem času so popravili stroje in spravili v pogon krožno peč, ki je bila močno poškodovana. Doslej so izdelali že nad 200.000 zidakov in okrog 40.000 kosov strešne opeke. Zelo primanjkuje delavcev in strokovnjakov, ki bi jih bilo lahko zaposlenih trikrat toliko kakor sedaj. Izdelani so načrti za zvišanje proizvodnje, tako da bo opekarna mogla kriti vse potrebe tujakšnega okrožja.

Prvi kongres invalidov federalne Slovenije bo 30. septembra v Ljubljani.

Drugi dan I. kongresa delavcev in nameščencev Slovenije

V ponedeljek dopoldne se je nadaljeval v veliki dvorani na Taboru I. kongres delavcev in nameščencev Slovenije. Navzočih je bilo nad 450 delegatov, zastopniki primorskih, tržaških, istrskih in koroških delavcev ter člani sindikalnih odborov Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Makedonije.

Pred prihodom na delovni del kongresa so pozdravili slovenske delavce in nameščence zastopniki glavnih sindikalnih odborov drugih federalnih entet ter delegata Istre in Trsta.

Jovovič Demisir iz Srbije je govoril o enotnosti vseh narodov Jugoslavije, ki jo moramo okrepiti tudi v delu na naši obnovi. Od enotnosti in požrtvovalnega dela vseh narodov Jugoslavije je odvisna gospodarska obnova kakor tudi zgraditev naše nove države.

Za njim je pozdravil kongres Alfirevič Peter iz Hrvaške. Poudaril je, da se morata bratstvo in enotnost slovenskega in hrvaškega naroda ter narodov Jugoslavije še poglobiti. Delavski razred, ki je povedel v borbo in združil v njej vse naše narode, mora nadaljevati svojo borbo na obnovi našega gospodarstva.

Zastopnik sindikatov Bosne in Hercegovine tov. Trikič Vaso je v svojem pozdravu poudaril, da je ljudstvo Bosne in Hercegovine črpalo v borbi svojo silo iz zavesti, da ni samo v borbi, da se skupno z njim bore vsi narodi Jugoslavije. Delavci in nameščenci Bosne polagajo vse svoje sile v obnovo svoje domovine, ki je v vojni največ trpela ter so prepričani, da bodo tudi delavci drugih federalnih entet z vsemi močmi obnavljali in tako vsak na svojem mestu in v medsebojni pomoči čim prej obnovili državo.

Korubinovski Asparuh iz Makedonije je dejal, da ima kongres slovenskih delavcev velik pomen za delavski razred Jugoslavije. Makedonija se mora za svojo nacionalno, socialno in politično svobodo zahvaliti predvsem delavskemu razredu, ki je povedel v borbo vse narode Jugoslavije in je danes prvi v graditvi nove države.

Nato je pozdravil kongres Italijan Degrio Aurelio. Dejtal je, da so delavci in nameščenci Istre kakor tudi vse cone B prepričani, da ni več daleč čas, ko bomo vsi združeni v federativni Jugoslaviji.

Za njim je spregovoril tov. Massimo iz Trsta. Proletariat Trsta iz cone A bojuje danes trd boj za svoje osnovne slovenske pravice. Proti fašistično delovanje je oteženo, delavce mečejo iz služb, fašisti pa se še mirno sprehajajo. Težka je borba s fašistično reakcijo, toda jugoslovanski proletariat, ki je svojo borbo proti fašizmu in reakciji tako uspešno zaključil, jim daje zgled in upanje, da bo tudi tržaški proletariat uspešno zaključil borbo s fašistično reakcijo. Oči tržaškega proletariata so obrnjene v novo Jugoslavijo z upanjem, da bo londonska konferenca, upoštevajoč samoodlobo narodov, upoštevala zahtevo tržaškega proletariata, da se združi Trst z Jugoslavijo.

O političnih, strokovnih in gospodarskih naloga Enotnih strokovnih zvez

Po pozdravih je prešel kongres na svoj delovni del. Predsednik glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščencev Slovenije je podal obširen referat o političnih, strokovnih in gospodarskih naloga Enotnih strokovnih zvez.

Govor bomo priobčili v prihodnji številki.

Pozdrav koroških delavcev

Preden se je razvila diskusija po govoru tov. Malevža Haceta, sta spregovorila dva Korošca, ki sta kljub vsem oviram prišla v Slovenijo, da se prepričata, če je položaj v Jugoslaviji res tak, kot ga slikajo belogardisti in ljudje, ki so skupaj z njimi pobegnili iz Slovenije.

Koroški Slovenec iz Celovca je pripovedoval o razmerah na Koroškem. Belogardisti, ki so sicer v taborišču v Sent Vidu, se svobodno sprehajajo in razširjajo najgrje laži o novi Jugoslaviji. Korošci pa ne dobio nobenega našega časopisa, iz katerega bi zvedeli o resničnem položaju v Sloveniji. V Celovcu tovarne ne obratujejo, dela je malo, hrana je slaba in nezadostna. Nacisti se svo-

obodno sprehajajo, dočim je protifašistično delovanje kljub objavi, da so protifašistična združevanja dovoljena, popolnoma onemogočena.

Tovariš se je hotel prepričati, kako je v Jugoslaviji. Peš se je napotil skupno z Avstrijem X. iz Celovca v Jugoslavijo. Toda že v prvi vasi v naši državi sta se prepratala, da je vsa belogardistična in reakcionarna propaganda laž. Po tem, kar je v nekaj dneh videl v Sloveniji, je prepričan, da ne bo na Koroškem niti v treh letih toliko obnovljenega, kot smo obnovili pri nas v štirih mesecih. Povedal je, da so slovenski ubežniki na Koroškem močno razočarani in da bi se radi vrnili domov. Nato je predlagal, da bi vse tiste, ki niso zadovoljni s sedanjim položajem Slovenije, poslali za dva meseca na Koroško. Gotovo bi se že v prvem tednu spreobrnilo in postali bi najaktivnejši člani naše države.

Za njim je pozdravil delavce in nameščence v nemškem jeziku Avstrijec iz Celovca. Dejtal je, da mora veličastna nedeljska manifestacija delovnega ljudstva prepričati vsakega, da vlada pri nas svoboda, da je ljudstvo zadovoljno in podpira svojo oblast, da je vse delovno ljudstvo močno povezano. Na Koroškem tega ni, ni svobode, ni dela. Korošcem bo sporočil, kakšen je resničen položaj v Jugoslaviji, da tam vlada prava demokracija, da je dela in kruha za vse.

Diskusija

Megušar Stane iz Ljubljane je podaril, da so trgovski nameščenci važen faktor v naši obnovi. Če bo trgovski nameščencev dobro vzgojen, ne bo videl le samega sebe, marveč bo delal v korist delovnega ljudstva. Pobijal je špekulativstvo in stremel za tem, da bodo cene takšne, da bodo dostopne delovnemu ljudstvu.

Podlogar Stefi je dejala, da je treba več političnih predavanj tudi v strokovnih organizacijah in da je treba vzgojiti kader, ki bo vzgajal druge z izvrševanjem pravičnega političnega dela.

Špur Jakob predlaga, da je treba po vseh tovarnah ustanoviti tečaje, ki bodo delavstvo strokovno izpopolnjevali.

Mirko Krajšek iz Maribora pravi, da ni za nameščence zadosten le 7 urni delavnik, sedaj ko naši delavci delajo po 8 in 10 ur za obnovo.

Borovnik Franc je poročal, da so mežiški rudarji napravili v avgustu 7105 udarniških ur, v septembru pa 7500.

Kramberger iz Krškega predlaga, da bi namesto brezplačne hrane v izseljeniškem pasu odobrili kredit, iz katerega bi plačevali delo.

Hegler Jože poroča o delu naših rudarjev in o njihovi povezanosti s kmetom. Rudarji trboveljskih rudnikov so dali že nad 3.000.000 dinarjev za kmete ter za partizanske vdove in sirote.

Valenčič Jože pravi, da grede primorski delavci po isti poti kot delavci v naših revirjih. Idrijski rudarji pomagajo kmetom pri njihovem delu. Tako so pokosili 70 stovov sena ter zastoj posekali že 700 kub. metrov drv. Poleg tega so napravili apnenico, ki je dala 300.000 stovov apna, zbrali pa so že nad 400 ton starega železa.

Nato se je prijavil k besedi delavec iz Trsta, ki je prinesel pozdrav tržaškega in primorskega proletariata. Dejtal je, da je proletarski Trst močno povezan s kongresom slovenskih delavcev. Čudi se nad tolikšno enotnostjo slovenskega delavstva. Tržaški proletariat je pred splošno stavko, da brani pridobitve demokracije. Dočim smo v Ljubljani manifestirali delo, primankuje v Trstu dela in kruha. Tržaški sindikati so proti reakciji, proti fašizmu, ki še danes mečejo protifašiste iz tovarn. Zelen je kongresu čim večjega uspeha ter izrazil upanje, da bodo tudi Tržčani v kratkem v naši družini.

Med govorom pa je prispela iz Trsta naslednja brzojavka sindikatov Trsta in Primorske:

»V imenu vsega delavstva Slovenskega Primorja in Trsta pošiljamo iskrene pozdrave delavcem in nameščencem Slovenije, zbranim na prvem kongresu.

V Slovenskem Primorju in Trstu je generalna stavka. V stavko je stopilo 190 tisoč delavcev in nameščencev, da branijo svoje delovne in življenjske pravice.

Popoldanski del kongresa

Pred prehodom na popoldanski dnevni red je predsednik glavnega odbora ESZDN prečital pozdrave, ki jih je kongresu poslala Hrvatska zveza prosvetnih delavcev Hrvaške. Temu je sledila diskusija o referatih. Delavci in nameščenci vseh strok iz raznih krajev so govorili o svojih težavah in predlogih.

Kelner Alojz iz Hranitnika se je zavzemal za ustanovitev okrožnih sindikalnih šol. Zemljarič iz Ptuja je sporočil, da so delavci ptujskega okraja v 25 tisoč brezplačnih delovnih urah na obnovi mostov omogočili redni promet.

V imenu prekmurskih, zlasti pa porabskih Slovencev je kongres pozdravil Kerec France, ter poudaril, da je treba rešiti vprašanje sezonskih delavcev, določitev cen ter vpostavitve rednega železniškega prometa s Prekmurjem.

Gabrovšek Jože iz Šiške in Lojze Stuler sta se zavzemala za dvig delovne discipline, za pospešitev obnove, za odkrivanje in prijavljanje vojnih dobičkarjev ter za čim večjo politično in strokovno izgraditev delavcev s pomočjo tečajev in množičnih sestankov.

Tajnica krajevnega strokovnega sveta iz Maribora je obširno prikazala delo Kulturbunda in bivši Jugoslaviji in med vojno ter brezuspešne napore reakcije, da onemogoči zmagoviti pohod OF. Kovinšek Anton iz Ljubljane je v svojem govoru poudaril potrebo žrtve in enotnosti ter pozival k enotnemu nastopu vsega delovnega ljudstva. Dermastija je podčrtal važnost aktivne pomoči delavcev pri obnovi naših vasi. Peter Žikalasovič iz Beograda je v obsežnih podatkih prikazal ogromne napore železničarjev, ki so dali od sebe maksimum za obnovo prometa. Vprašanje naših Haloz, poznanih po svoji revščini in bedi, je sprožil Miklavc France, učitelj iz Makol.

Tako so se vrstili govorniki iz Lesc, Crnomlja, Murske Sobote, Celja, Kranja, Kamnika. Vsi so naglašali potrebo po večji politični aktivizaciji delavstva, po večji politični vzgoji delovnega ljudstva. Danes ima delovno ljudstvo svoj tisk, svojo ljudsko pravico, Delavsko enotnost, Slovenskega poročevalca in razne brošure. Vse te časopise je treba dnevno zasledovati, saj prinašajo in pojasnjujejo razna vprašanja, ki so zajeta iz peče dnevene problematike našega delovnega ljudstva. Vsi ti stari borci so se učili in izpopolnjevali s čitanjem časopisov in z debatiranjem.

Nekateri govorniki so se dotaknili tudi vprašanja brezposelnosti, ki se še tu in tam pojavlja, ker pač v teh štirih mesecih ni bilo mogoče organizirati pravičnega razdelitve delovnih sil, ki bodo v novi Jugoslaviji vse potrebne. Vojni ujetniki bodo v bodoče zaposleni predvsem na opravih, kjer ne bodo povzročali motenj na delovnem trgu.

V sindikalno šolo v Beograd odhajajo mlajši kadri, da se usposobijo, pa tudi v Ljubljani se bo v doglednem času osnovala sindikalna šola. Prav tako bo tudi vajeniškim šolam ljudska oblast posvečala vso pozornost ter bo sposobnim vajencem dana možnost razvoja prav do inženirskih položajev in odgovornosti.

Na izvajanja posameznih govornikov je odgovoril predsednik ESZDNS Haec.

O udarništvu

Sledilo je predavanje Franceta Svetka o udarniškem delu. Udarništvu je danes postala beseda, ki se največkrat zlorablja in pogrešno uporablja. V Sovjetski zvezi se podaljševanje delovnega časa ne smatra za udarniško delo, kajti udarništvu je le izboljševanje delovnih metod tako, da se v čim krajšem času z raznimi novimi izumi in z manjšo uporabo delovnih sil, surovin in pogonskega materiala čim več izdelata. Potrebno je uvesti organizacijsko kontrolo nad tako imenovanim udarniškim delom, pred tem pa moramo poiskati še pravilno in pravično merilo za ugotavljanje udarniškega dela.

Uspeh produkcije moramo meriti po uslužbenstvu. Dosedanji podatki o raznih udarniških akcijah so preveč splošni in brez potrebnih točnih podatkov, na podlagi katerih bi lahko dobili jasno sliko o stvarnih delovnih naporih in rezultatih, ki so bili v teku štirih mesecev doseženi. Kljub temu smatra kongres potrebno, da izreče posebno zahvalo našim železničarjem, ki so z nadčloveškim trudom in dostikrat v smrtni nevarnosti popravljali porušene objekte, odstranjevali razstrelivo ter storili vse, da se v kratkem času obnovi skoraj vsa naša železniška mreža.

Delavci Splošne stavbne družbe v Mariboru so se izkazali, saj so v najkrajšem času popravili nešteto mostov in drugih železnih konstrukcij. Prav tako pa gre naša zahvala delavstvu tovarne Westen v Celju ter štirim opekarnam na Viču, kjer so izdelali načrt za izdelavo 18 milijonov kosov opeke. Pa tudi delavstvo usnjarsko-predelovalne industrije kaže začetne rezultate udarniškega dela.

Potrebno je zbrati vse podatke o dosedanjem delu ter izvesti primerjavo s proizvodnjo iste stroke po ostalih delih države. Te podatke je treba primerjati s proizvodnjo najmodernejših obratov iste stroke v inozemstvu. Zaradi tega bodo morali uvesti obvezno statistiko o kakovosti in množini proizvodnje po delavcu kakor tudi stroškov, preračunanih na proizvodno enoto. Le tako bomo lahko ugotovili napake in nedostatke, ki se pojavljajo v naši produkciji, ter jih čimprej odstranili.

Udarniško delo mora tudi v bodoče ostati temelj vseh naših prizadevanj, saj je predpogoj uspešni borbi proti bedi in

Kandidati, predlagani v Dom narodov

Po vsej Sloveniji prirejajo organizacije OF sestanke volilcev, na katerih naši aktivisti seznanjajo slovenske volivce s kandidati in namestniki, ki jih je Izvršni odbor OF predlagal za zastopstvo slovenskega naroda v jugoslovanskem Domu narodov. Naši volivci na vseh sestankih z navdušenjem odobravajo predlagano listo, ker vedo, da je naše politično vodstvo izbralo res najboljše, same poštene, požrtvovalne in prekaljene kandidate iz osnovnih plasti slovenskega ljudstva. Lista kaže širino naše Osvobodilne fronte, saj obsega kandidate prav vseh plasti, poklicev, svetovnih nazorskih smeri in še enkrat manifestira enotnost. Slovenski volivci z zaupanjem in radostjo sprejemajo predlagane kandidate. Večina od njih je svojo zvestobo in ljubezen do domovine dokazala po slovenskih gozdovih in hribih, drugi so jo zopet potrdili z ilegalnim delom, trpljenjem po fašističnih zaporih in taboriščih. Predlagani kandidati, ki so zaradi svoje ljubezni do lastnega ljudstva prenesli toliko trpljenja in žrtve med osvobodilnim bojem, bodo tudi sedaj znali braniti pridobitve tega boja in resnično zastopati slovenske narodne koristi.

Edvard Kocbek je po poklicu profesor in pesnik, vodilni član slovenskih katoli-

Edvard Kocbek

ških kulturnih delavcev. Takoj po okupaciji se je s skupino krščanskih socialistov odzval pozivu Komunistične partije na oborožen odpor proti okupatorjem. Udeležil se je ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte 27. aprila 1941. leta, na katerem je bil izvoljen za podpredsednika Izvršnega odbora OF. Maja 1942. leta je z ostalimi člani IOOF odšel iz Ljubljane na partizansko ozemlje. Tu je po gozdovih in hribih prenašal vse napore partizanskega bojevanja, delal s slovenskimi partizani vse trpljenje in srečo. Udeležil se je ustanovnega sestanka legacije v Jajce na drugo zasedanje AVNOJ-a. Ko je bil na koncu zasedanja osnovan Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije, je bil v njem imenovan za poverjenika za prosveto. Po sporazumu Tito-Subašić se je letos marca osnovala v Beogradu enotna zvezna vlada, v kateri je tovariš Edvard Kocbek postal minister za Slovenijo.

Lidija Sentjunc je doma iz revirjev. Beda in trpljenje rudarjev, ki ju je zgodaj spoznala, jo je vodila na prve borbe za pravice delovnega ljudstva. Že kot študentka je postala aktivna borka za ženske pravice in pravice vsega delovnega ljud-

za dosego splošne blaginje delovnega ljudstva.

Posebno marljivim, iznajdljivim, spretnim, požrtvovalnim delavcem, ki kažejo poleg tega visoko delovno disciplino, je treba dati javno priznanje, ki naj služi kot vzpodbuda in vzor vsem ostalim. Takšne delavce je treba popularizirati z vsemi sredstvi, od pohvale na stencasu in v dnevnem tisku pa do diplom in odlikovanj z »Redom dela«, ki je ustanovljen po sklepu AVNOJ-a.

Prisotni zastopniki delavcev in nameščencev so pozorno sledili izvajanjem predavatelja ter se razšli v trdi veri, da bo Titova Jugoslavija z njihovim aktivnim sodelovanjem in soodločanjem pri vseh gospodarskih, socialnih, političnih in kulturnih vprašanjih omogočila delovnemu ljudstvu takšno bodočnost, kakršno si bo samo ustvarilo.

S tem je bil končan drugi dan I. kongresa slovenskih delavcev in nameščencev.

Lidija Sentjunc

stva. Zaradi svoje odločne borbenosti proti diktatorskim režimom je postala član Komunistične partije. Tedanji policijski sistem jo je začel preganjati in leta 1933 so jo obsodili na dve leti zapore. Ko se je vrnila iz ječe, je takoj neuklonljivo nadaljevala s svojim delom za osnovne pravice delovnega ljudstva. Po okupaciji so jo gestapovci preganali v Srbijo. Od tam se je kljub hitlerjevski kontroli vrnila v Slovenijo, kamor jo je klicala dolžnost in borba. Živela je v Ljubljani kot ilegalna aktivistka. Ko je maja 1942. leta odšel Izvršni odbor OF na osvobodeno ozemlje, je sama vodila vso organizacijo OF v Ljubljani. Bila je poverjenik Izvršnega odbora OF, dokler ni 1943. leta odšla v partizane. Tu je kljub neštetim zasedom in oviram prepotovala vso Slovenijo in povsed organizirala osvobodilno gibanje. Tovarišica Lidija Sentjunc je postala član SNOJ-a in član IOOF.

France Snaj je človek iz predvojnega političnega življenja, ki je ob razpadu Jugoslavije odšel v emigracijo. Ko je v svet prodrla vsa resnica o veličastnem osvobodilnem boju jugoslovanskih narodov pod vodstvom maršala Tita, se je odločil, da zapusti reakcionarne emigrante, da se

France Snaj, minister za lokalni promet

vrne v domovino in se pridruži svojemu junaškemu ljudstvu. Poleti 1944. leta je iz Londona prišel na osvobodeno ozemlje v Beli krajini. Tu je s svojo znano izjavo in mnogimi pozivi pomagal pri naporih Osvobodilne fronte, v katero je tudi sam vstopil. Tovariš France Snaj je sedaj minister v Narodni vladi Slovenije.

Otroci se vračajo s počitnic

Po enomesečnem letovanju so se vrnilo iz kolonij na Kobarškem 88 otrok iz kopenskega okraja na svoje domove. Otroci so bili pri kmetovalcih v Idriškem, Sužidu, Starem selu in Stanovišču. Otroci so bili sijajno oskrbovani, saj so pridobili na teži od 2 do 5 kilogramov. V vasi Sušid so zbrali ljudje prostovoljne prispevke ter kupili 11 otrokom obleke. Prav tako so po drugih družinah darovali otrokom vse, kar so potrebovali. Prebivalci iz Breginjskega kota so sprejeli 47 otrok iz Gradiškega okraja v brezplačno oskrbo. Tudi ti otroci so se vrnili, od teh jih je 28 še ostalo na letovanju do pričetka šolskega leta.

Ob tretji obletnici ustanovitve Gubčeve brigade

Parada Gubčeve brigade na Vranskem dne 23. septembra

Na zbirališču za povorko. Iz vseh krajev Slovenije so ta dan prihitali v Ljubljano delavci in kmetje, da se udeležijo te veličastne manifestacije

Predvolilna kampanja Ljudske fronte

Zborovanje Ljudske fronte v Zemunu

V nedeljo se je vršilo v Zemunu veliko zborovanje Ljudske fronte, na katero so prišli tudi mnogi pristaši Fronte vsega zemunskega okraja. Prišli so na zborovanje v povorkah, s transparenti in nacionalnimi ter zavezniškimi zastavami. Zborovanje je otvoril predsednik okrajnega odbora Ljudske fronte, nakar je govoril generalni poročnik Kostja Nadj, ki ga je 12.000 poslušalcev navdušeno sprejela.

Govor Koste Nadja

»Sestali smo se, da manifestiramo bratstvo in enotnost naših narodov. Približuje se dan, ko bomo izrekli končno besedo o tem, kakšna bo vladavina naše dežele. Generalni poročnik Kostja Nadj je nato med drugim tudi dejal: »Ljudska fronta je izvršila do danes veliko zgodovinsko delo. Tedaj ko so bivši oblastniki izdali državo in ko smo bili na milost in nemilost prepušteni zverinskemu okupatorju in njegovim izdajalskim pomagačem, so se združili vsi naši narodi v narodno osvobodilno fronto, pod vodstvom največjega sina vseh naših narodov, tovariša Tita in stopili v neumljen borbo proti okupatorju in vsem domačim izdajalcem. Združeni v Fronti in s pomočjo Rdeče armade so naši narodi pod vodstvom Tita pognali iz naše domovine okupatorja in kvilinske formacije. Tako gre zasluža Ljudski fronti, da uživamo danes po vsem svetu tako velik ugled in upoštevanje.

Po osvoboditvi je dosegla Ljudska fronta velike uspehe pri obnovi naše domovine. Danes so v veliki meri popravljene porušene železnice in mostovi in zgrajene požgane vasi.

Takozvana opozicijska gospoda Grola poskuša ustvariti razdor v vrstah Ljudske fronte in s tem oslabiti enotnost naših narodov. Zakaj opozicija ne gre na volitve? Zato, ker skuša na ta način po-

klicati nekoga od zunaj. Toda opozicija pozablja, da smo mi neodvisna država. Našo neodvisnost smo si priborili na bojnem polju, stopili smo v zavezniški blok v borbi proti fašizmu in v tej borbi prispevali neštete žrtve. Opozicija se kiti s perjem demokracije. Toda ali more biti kaka demokracija večja od one, ki daje ljudstvu resnično ljudsko demokratično oblast? Naši zakoni in ureditve naše države je najbolj demokratična, odkar obstoji Jugoslavija. In da bi lahko te zakone v polni meri uveljavili, hočemo republikansko ureditve naše države.

Monarhija je nosilec mračnijaštvu in vsega onega, kar je naperjeno proti ljudstvu. Glasovati za listo Ljudske fronte, glasovati za Tita, je dolžnost vsakega rodoljuba širom naše zemlje. Glasovati za listo Ljudske fronte pomeni oddolžiti se tisočim in tisočim žrtvam, ki so padli za svobodo naše domovine.

Ko je generalni poročnik Kostja Nadj zaključil svoj govor, so govorili še predstavniki Antifašistične fronte žena, predstavniki mladine in še mnogi drugi. Na koncu je množica navdušeno sprejela pozdravno brzojavko, ki je bila poslana iz zborovanja maršalu Titu.

Predvolilno zborovanje v Stari Pazovi

V Stari Pazovi se je vršilo v nedeljo veliko predvolilno zborovanje vseh političnih skupin, včlanjenih v Ljudski fronti. Ze od ranega jutra so se vrstile po cestah, ki vodijo v Pazovo, skupine kmetov na vozech, z zastavami in transparenti ter peli in vzklikali maršalu Titu, Ljudski fronti in republikanski Jugoslaviji.

Po otvoritvi zborovanja je kot prvi govoril prvoborilec Regič, kandidat za narodnega poslanca na listi Ljudske fronte, ki je med drugim dejal: »Srečen sem, da sem prišel v okraj, kjer sem 1941. leta organiziral prvo partizansko jedinico v Sremu. Srem je vso dolgo dobo okupacije junaško prenašal bes razjarjenega krv-

ločnega okupatorja in nesebično žrtvoval svoje najboljše sinove za to, da bi si priboril svobodo in ustvaril ugodne pogoje za pravo demokracijo, ki so jo borci ustvarjali z žrtvami v sedmih krvavih ofenzivah. Mladina, žene in vse prebivalstvo Pazovskega okraja so bili v borbi heroji in znani bodo, združeni v Ljudski fronti, varovati pridobitve borbe in na volitvah z gumijastimi kroglicami potrditi ono, za kar smo se štiri leta borili. Nadalje je Regič naglasil, da pomenijo trditve opozicije, da vlada pri nas diktatura, kleveče, kajti zakoni zagotavljajo vsakemu državljanu sodelovanje v delu Ljudske oblasti. Zatem je govoril Janko Uhrid, ki je govoril o HSS-u, o izdaji Mačka in o programu HRSS-a ter naglasil, da bodo pristaši HRSS-a glasovali za listo maršala Tita in s tem pomagali oživitvi ideale velikih borcev za pravice kmetijskega ljudstva in za slovensko bratstvo, bratov Radičev.

Vida Mamović je dejala, da je Ljudska fronta omogočila ženi ne samo, da vzgaja, ampak da tudi skrbi za usodo svoje dece. »Nečemo objubljam, temveč pozivamo na sodelovanje, pozivamo na delo, na ustvarjanje. Pozivamo vse žene, naj niti ena ne izostane na veliki dan slavnja, na veliki manifestaciji svobode. Vsi na volitve!»

Nato je Evica Sikić pozvala vso mladino v borbo proti reakciji, v borbo za volitve, za svobodo.

Ljudstvo je čisto prekinjalo govornike z vzklikanjem maršalu Titu, Ljudski fronti in republikanski Jugoslaviji.

Predvolilna kampanja v omiškem okraju

V vseh vaseh omiškega okraja so se vršili preteklo nedeljo predvolilni sestanki. Ljudstvo je prisostvovalo sestankom v velikem številu. Na sestankih so govorniki razlagali ljudstvu naš novi volilni zakon. Ljudstvo je z velikim zanimanjem poslušalo govornike ter manifestiralo svojo pripadnost republikli.

Zakon o volitvah narodnih poslancev je za njih slab in nemogoče zato, ker predvideva, da lahko postane narodni poslanec samo tisti, ki ima relativno večino volilcev v okraju. Ta JRZ-jevska, JNS-arska klika, ki se v glavnem skriva za to izjavo je vajena prihajati v Narodno skupščino s pomočjo policije, ne pa zaradi zaupanja državljanov-volilcev.

Oni pravijo v izjavi: »Volilna kampanja se je začela s pritiskom, ki vodi v tej nemirnem ozračju k težkim posledicam.« Res je, in ta pritisk se najbolje vidi v tem, da lahko oni izdajajo in razširjajo take izjave, pa ni nikogar od njih zaradi tega niti glava zaboleta. Pač pa bi se po mojem mišljenju lahko reklo za njih, da žele s takim delom ustvarjati nemirno ozračje in loviti v kalnem in zato bi se res morali zavediti, da to »vodi k težkim posledicam.« To so torej razlogi, ki jih oni navajajo v izjavi in zaradi katerih te takozvane »Združene opozicijske stranke« ne postavljajo svoje kandidatne liste. Toda resnični razlog za to, da ne postavljajo svoje »volilne liste« je v tem, da se nimajo s čem predstaviti ljudstvu. Kajti ne dajejo mu nobenega stvarnega in pozitivnega programa za lepšo in boljše bodočnost narodov in države, a svojega pravega, resnično razbijačnega programa ne smejo pokazati, da jih ne bi ljudstvo spoznalo v prvi luči. In ker v Narodno skupščino ne moreš biti izvoljen, če ti ljudstvo ne zaupa, zato je težko stopiti pred ljudstvo in zahtevati zaupanje za rušenje vsega onega, kar je bilo doseženo z milijanskimi žrtvami naših narodov in kar je treba obvarovati, razvijati in izboljšati, ne pa rušiti.

Splošna stavka v Trstu, Gorici in Tržiču

V dvorani tržaškega kina »Alabarda« so se sestali v nedeljo na posvetovanju zastopniki pokrajinskih, mestnih, kategorijskih in tovarniških sindikalnih odborov in podoborov Enotnih sindikatov. Zastopani so bili sindikati iz Trsta, Gorice, Gradiške, Krmina, Tržiča, Pulja in Milj ter s Krasa, in sicer tudi kmečkih sindikalnih organizacij, kar pomeni, da so se končno združile v močan blok vse proletarske sile kmetov in tovarniških delavcev.

Tov. E. Radič je poročal o položaju, ki je nastal zaradi popolnega zastoja v proizvodnji, tako da grozi Trstu in Primorju velika nezaposlenost. Odgovorni organi niso našli drugega izhoda, kakor da so vrgli na cesto na tisoče delavcev. Zavezniška vojaška uprava, ki je določila nezaposlenim delavcem podporo v znesku 80 hr dnevno, je prav s tem vzpodbudila podjetja, da odpustajo vse delavce, ki jih smatrajo za nepotrebne. Največje podjetje, ladjedelnica TCRDA, je sklenilo odpustiti več tisoč delavcev. Prvi kontingent šteje 3.400 delavcev. Sindikat je takoj posredoval in se začel pogajati z industriji, obrnil se je pa tudi na zavezniško vojaško upravo. Ta je pripravila načrt za javna dela, ki bi znašali stroške zanje 48 milijonov lir; od tega bi se porabilo za plače in meze 36 milijonov. Delavce je pozvala k sodelovanju in prilagoditvi razmeram, kakršne so nastale v Julijski Krajini po vojni. Opozorila jih je, da pripadajo premaganimu narodu in da morajo zato nositi vse posledice. Delavski zastopniki so po odgovorili, da je delovno ljudstvo Trsta in Julijske Krajine prispevalo velike žrtve za iste cilje, za katere so se borili tudi Združeni narodi. To ljudstvo se je vedno aktivno in pasivno borilo proti politiki nacifašizma in torej ne more biti kaznovano za zločine, ki sta jih storila fašizem in nacizem. Zavezniški vojaški uravni je bila predložena spomenica z zahtevo, naj se prekličejo odpušči delavcev ter ustanove v vseh podjetjih upravnih svetih in pa pokrajinski gospodarski svet, ki naj bi poskrbel za obnovo industrije.

Zavezniška vojaška uprava je pa to zahtevo zavrnila, češ, da je odpustanje delavcev neizogibno. Pripravljena je samo imenovati pokrajinski gospodarski svet, dočim o upravnih svetih po podjetjih noče ničesar slišati.

Tov. Radič je poročal, da so poleg Enotnih sindikatov še Julijski, ki se niso hoteli vključiti v to organizacijo in ki zastopajo v glavnem uradniški stan. Ti sindikati so pa zdaj pripravljeno stopiti v zvezo z Enotnimi sindikati in jih podpirati. Tudi železničarji so pripravljeno pogajati se z Enotnimi sindikati v primeru splošne stavke, ki naj bi izvajala pravice vsemu delavstvu. Komunistična partija, socialistična stranka Partito d'Azione, krščanska demokracija in liberalna stranka so se brez izjeme pridružile delavstvu v obrambi njegovih pravic. Vse te stranke so glasovale za ultimativno zavezniški vojaški upravi, v katerem zahtevajo, naj se do ponedeljka do polnoči prekličejo odpušči delavcev. V Londonu se vrši tedni konferenca zunanjih ministrov, ki je obrnila pozornost vsega sveta na Trst. »Hočemo,« je dejal tov. Radič, »naj ves svet vze, da pretita Trstu beda in glad.«

Končno je tov. Juraga prečital resolucijo, s katero se proglasa v Trstu splošna stavka, ki se je pričela v ponedeljek o polnoči.

Sledila je kratka debata, v kateri je tov. Radič opozoril delavce, da se mora vsakdo zavediti prevzete odgovornosti. Prirejšati se ne smejo nobene manifestacije, niti povzročati nered, ki bi dal

oboroženi sili povod za nastop. Ljudske množice morajo biti strnjene v zahtevi, ker niso glasovale za resolucijo, temveč o proglasile splošno stavko s točnim, v spomenici navedenim ciljem. Vodstvo stavke prevzema Pokrajinski in Mestni sindikalni odbor. Konferenca, ki ji je prisostvovalo okrog 800 delegatov, se je zaključila z vzklikom: »Smrt fašizmu!»

Goriško delavstvo se je pridružilo stavki

Tudi v Gorici so se v ponedeljek sestali zastopniki sindikalnih organizacij. Na sestanku so poročali zaupniki, ki so se vrnili z navodili in podatki iz Trsta. Sestanka se je udeležilo okrog 50 zastopnikov posameznih sindikalnih edinic in zastopniki vseh strank.

Kakor drugod je bilo tudi v Gorici sklenjeno, da se sredi noči prične splošna stavka. Izjema bo veljala le za vodovod, pekarno, bolnice, reševalno službo in električne centrale.

Tudi tržiški delavci stavkajo

Velikemu delavskemu gibanju se pridružuje tudi drugi industrijski kraj v Julijski Krajini tostran modre črte. Delavstvo, ki se zaveda izjemnih gospodarskih prilik, ko nikjer in nikoder ni poti ne načina, da bi prišlo do stalnega in človeka vrednega zasluzka, če se razmere v splošnem pravi kmalu ne spremenijo, se je v skrajni sili in po tehtnem premisleku odločilo za to poslednje sredstvo, da brani interese svojih družin, svojih otrok, da gre v skrajno borbo za svoj vsakdnevni kruh.

V tem znamenju so se tudi v Tržiču v nedeljo popoldne sestali zaupniki posameznih sindikatov industrijskega delavstva in kolonov. V tesnem sodelovanju delavca s kmetom je potekel ta sestanek, ki je znova pokazal trdno enotnost tržiških množic. Zastopnik Osrednje sindikalne organizacije je v svojem govoru jasno zahteval stališče, ki ga je edino mogoče zavzeti v sedanjem položaju sprično množestvene odpovedi delavstvu strojnih tovarnih in ladjedelnic. Zastopniki sindikatov so na sestanku pokazali trdno odločnost in so vsi vprek odobrili in potrdili odločitev, da se opolnoči prične splošna stavka. Tudi v Tržiču bodo poslovali izjemno le oskrbovanje vode in kruha, bolnišnica in reševalna služba.

Sestanka v Tržiču so se udeležili tudi zastopniki železničarjev, ki so se solidarizirali z delavstvom, organiziranim v sindikatu. Prisotni so bili tudi zastopniki vseh strank.

Vodstvo stavkovnega pokreta bo delavstvo redno obveščalo o razvoju gibanja.

Društvo za kulturno sodelovanje Slovenije z ZSSR

prirēdi dve predavanji:

Drēvi ob 20:

Univ. prof. dr. Franc Kidrič
MOSKVA IN LENINGRAD —
1914. IN 1945. LETA.

V petek, 28. septembra ob 8 zvečer:

Univ. prof. dr. Alija Košir

MOJI VTISI

IZ SOVJETSKE ZVEZE.

(z diapozitivi)

Predavanji bosta v mali dvorani
kina Matic.

Izjava Milana Carevića, člana Glavnega odbora demokratske stranke:

»Združene opozicijske stranke« nimajo nobenega stvarnega in pozitivnega programa

Ob priliki izjave »Združenih opozicijskih strank«, da ne bodo prijavile svoje volilne liste, je dal Miloš Carević, minister pravosodja Srbije, sodelavcu »Borbe« tole izjavo: »Prečital sem izjavo tzv. »Združenih opozicijskih strank«. Predvsem je potrebno, da vidimo kdo so te združene opozicijske stranke. V tej izjavi govore o demokraciji, radikalnih in zemljoradnikih.

Kar se tiče demokratske stranke, sem že sam javno odrekal Milanu Grolu pravico, da on sam govori v imenu demokratske stranke. On nima pravice sam dati odloke demokratski stranki, ker po statutu stranke lahko to naredi samo kongres stranke ali pa glavni odbor pooblaščen od kongresa. Za tako načelno vprašanje od Grol brez glavnega odbora stranke ni pooblaščen. In bližnja deželna konferenca demokratske stranke bo dala za to še prepričljiv dokaz. Na tej konferenci bo vidno, da je demokratska stranka z vso svojo politično silo v Ljudski fronti, da bo postavila svoje volilne liste v vsej zemlji, in da bo z vsemi silami delala za popolno in končno zmago Ljudske fronte v borbi za utrditev in okrepitev pridobitve narodno osvobodilne borbe.

Kdo danes še verjame, da obstoji radikalna stranka? Kot stranka je nehala obstojati s smrtjo Pašića. Od tedaj so obstojale le razne skupine, ki so se izmenjavale v protiljudskih režimih stare Jugoslavije. Te radikalne skupine imajo le en cilj: priti in biti na oblasti.

Zemljoradniki, legitimni predstavniki Zveze zemljoradnikov, so uradno objavili, da je stranka v Ljudski fronti.

Torej, kot vidite, je ta izjava v svoji osnovi lažna. Ta izjava ne predstavlja odločbe niti ene od zgoraj navedenih strank, in tudi nobene od njih ne obvezuje. Oni, ki so sestavljali to izjavo, skrivajo svoja imena za firmami strank in skušajo na ta način ustvariti zmedo v ljudstvu.

Nadalje je važno drugo vprašanje: na kakšni osnovi, na kakšnem programu so se »združile« te lažne opozicijske stranke. V izjavi ni o tem niti besede, oziroma v izjavi pravijo, da so se odločili, »da ne postavijo svoje volilne liste.« Odločili so se torej, da ničesar ne delajo, oziroma bolje rečeno, da delajo negativno, da sabotirajo volitve, da ustvarjajo zmedo in da s takim negativnim delom škodijo narodnim in državnim koristim.

Če so zares politične stranke, če se bore za kakršenkoli političen program in za njegovo oživitvorenje, tedaj je edino prirodna pot, da gredo na volitve in da za ta svoj program dobe ali ne dobe zaupnico ljudstva.

Kot veste, je kongres Ljudske fronte sprejel svoj program kot program politične organizacije. Ta program je jasen in nedvoumen in z njim poziva Ljudska fronta ljudstvo, da sledi Fronti v borbi za obvarovanje demokratskih pridobitev naše borbe, za demokratsko republikansko federativno Jugoslavijo, ki zagotavlja boljše in srečnejše bodočnost naših narodov. Na osnovi tega programa so združene v Ljudski fronti vse napredne in demokratske stranke: komunistična, republikanska, zemljoradniška, pa tudi demo-

kratska stranka in jaz to smelo trdim, kar je nedvoumno, da so tisoči njenih najboljših članov žrtvovali svoja življenja v narodno osvobodilni borbi, drugi tisoči so pa v tej borbi pomagali. In tudi danes je stališče demokratske stranke trdno in jasno, ni niti enega krajevnega, okrajnega ali okrožnega odbora v deželi, v katerem aktivno ne sodelujejo v ljudski oblasti in na vidnih in vodilnih mestih, z nami člani demokratske stranke.

Ljudska fronta je izdala svoj volilni proglas. Zakaj niso to napravile »Združene opozicijske stranke«?

Oni pravijo v izjavi: »Slabi politični zakoni, ki jih je uporabljala izključno režimska oblast, so se že v prvih dneh pokazali kot nemogoči.« Priznam, da so novi politični zakoni v resnici nemogoči zanje. Toda ne zato, ker so slabi, ampak samo zato, ker so dobri za narod in za široke ljudske množice.

Zakon o volilnih imenikih je za njih nemogoč in slab zato, ker veliko število onih, ki se skrivajo za to izjavo, nima zakonskih pogojev za volilno pravico, ker so se s svojim izdajalskim in protiljudskim delom sami izključili iz vrst poštenih državljanov.

Izjava Marka Vujačića, podpredsednika Glavnega odbora Zveze zemljoradnikov

Podpredsednik Glavnega odbora Zveze zemljoradnikov in podpredsednik Začasne narodne skupščine Marko Vujačić, je dal sledečo izjavo:

»Z ozirom na izjavo združenih opozicijskih strank, ki jo je izdal Milan Grol dne 20. septembra in v kateri pravi, da združene demokratske stranke v opoziciji — demokratski, radikalni in zemljoradniki — ne postavljajo svoje volilne liste, javljam da ni v vrstah združenih demokratskih strank opozicije nobene zemljoradniške stranke, oziroma da ni nobenih zemljoradnikov.

Predvsem hočem poudariti dejstvo, da ne obstoja zemljoradniška stranka izven Fronte v opoziciji. 14. marca t. l. se je vršila v Beogradu konferenca predstavnikov stranke iz vseh krajev. Istočasno je zasedal tudi glavni odbor stranke. Prisotnih je bilo preko dve tretjini članov Glavnega odbora. Tako kongres, kot vsi pritotni člani Glavnega odbora stranke, so soglasno sklenili, da pristopi Zveza zemljoradnikov v narodno-osvobodilno fronto. Ob tej priliki je bilo enodušno obsojeno protiljudsko in protikmetško delo Milana Gavrilovića in dveh, treh starih pravok stranke, ki so se zvezali z reakcionarji in ki bivajo v inozemstvu.

Potemtakem ni torej nobene zemljoradniške stranke, ki bi se nahajala v vrstah »Združenih demokratskih strank v opoziciji.«

Kar se tiče »demokratskih strank« radikalov in demokrov, vemo, kako se je godilo naši vasi v času njihovih režimov in vladavin. Zadostuje, da se spomnimo njihove Vidovdanske ustave, pa bomo razumeli, kakšno demokracijo si oni danes žele. Zveza zemljoradnikov, ki stoji trdno na načelih ljudske revolucionarne demo-

kracije, na načelih solidarnosti delavcev in kmetov, bo šla v borbi za svoje ideale do konca. Zveza je globoko uverjena, da bodo volitve v Konstituinto 11. novembra resnično demokratske, ljudske in svobodne. Z volitvami bodo narodi Jugoslavije pooblastili svoje predstavnike, da dajo demokratski federativni Jugoslaviji dokončno obliko, a to ne tako, kakršno želi naša lažna demokracija iz opozicije s kraljem Petrom na čelu, ampak tako, ki bo izraz koristi vseh narodov in vseh delovnih ljudi v državi.

Ljubljanski vseučiliški profesorji v zaporih v Vicenzi

Zvedeli smo, da sta bila že pred tremi tedni v Vicenzi aretirana ljubljanska vseučiliška profesorja dr. ing. Kubelj in dr. Anton Peterlin, ter vseučiliški asistent Anton Moljk. Bili so na poslovnem potovanju po severni Italiji po naročilu ljubljanskega vseučilišča. V Vicenzi so jih aretirali, češ, da nimajo v redu svojih potnih dokumentov. Aretirani so bili 1. septembra in so ves čas v sodnih zaporih v Vicenzi. Sicer je jugoslovanska repatriacijska komisija v Milanu službeno razjasnila njihov položaj in izročila pristojnim oblastem zahtevane podatke, vendar se poveljniki zavezniške policije v Vicenzi, angleški kapetan A. B. Baker še ni mogel odločiti, da jih izpusti iz zaporov.

UNRRA za Jugoslavijo

V soboto so prispel v tržaško luko tri ladje z blagom UNRRA-je za Jugoslavijo. Prva ladja »San Houdson« je pripeljala 4583 tone blaga, in sicer največ bombaža, dalje obleke, čevljev, volno, moko, pločevino, mlo in kondenzirano mleko. Druga ladja s 5.300 tonami blaga je pripeljala moko, grah, volno, kondenzirano mleko, slamo in živalsko krmo. Tretja ladja »Gideon Wils« je pripeljala hrano in industrijske izdelke.

Organizacije Osvobodilne fronte, mladinske in ženske organizacije, Enotni sindikati delavcev in nameščencev — organizirajte zbiranje prispevkov v volilni sklad Osvobodilne fronte!

Nova Romunija

Ko je Rdeča armada 6. 8. 1944 prila svojo znamenito ofenzivo v smeri Karpatov in v začetku aprila 1944 stopila na romunsko tla pri Botošanju (južno od Cernovic), je tudi fronta odpora v Romuniji mogla začeti z ostrejšo borbo proti domačim fašističnim izdajalcem in sovražnikom domovine. Izjava, ki jo je ob tej priliki podal Molotov v imenu Sovjetske vlade in v kateri sovjetska vlada slovesno izjavlja, da bo spoštovala integriteto romunskega ozemlja in suverenost romunske države, je ohranila vse demokratske elemente.

Fronta odpora, ki je že prej razvijala veliko aktivnost, je mogla sedaj posvetiti vse sile za končni obračun s fašističnimi reakcionarji. Že 1. maja 1944 pride po iniciativi Komunistične partije do skupne fronte Komunistične partije in socialdemokratske stranke. Pozneje v juniju pa so pristopili k temu odloku še zarantisti (Maniu) in liberali (Bratianu). Tako se je tvoril demokratski blok. Poslednja dva pa sta stopila v ta blok le iz oportunističnih razlogov, ker je bilo že jasno, da bo Nemčija izgubila vojno. Preprečila sta, da bi v demokratski blok stopila tudi skupina sedanjega ministrskega predsednika Petra Groze. S tem sta že takrat jasno pokazala svoje protidemokratske stališče, ki se še do danes ni spremenilo.

Vendar je bila šele v avgustu 1944 po združitvi vseh demokratskih sil in s pomočjo zmaga Rdeče armade zrušena fašistična diktatura romunskega konduktora Antonesea. Romunija je prelomila s Hitlerjevo Nemčijo. S tem so se odprle Rdeči armadi, ki je tedaj lomila nemški odpor na liniji Jasi—Kišinjev, vrata v Podonavje. Romunska vojska se je takoj pridružila Rdeči armadi in v začetku novembra je že bila Romunija popolnoma očiščena vseh nemških ostankov.

Šele s formalno kapitulacijo se je demokratski fronti odprla možnost, da svojo aktivnost razvije tudi v širino. Možnosti za tako delo pa so bile splošne, dokaj omejene, kajti vlada generala Radesca ni podvela prav ničesar, da bi zadovoljila ljudske množice in vrnila narodu demokratske svobode. Preveč močan je bil še vpliv domačih fašistov, to je bivših legionarjev in pripadnikov starega duha, ki so v nekaterih primerih zavzemali celo visoke položaje, da bi ljudske množice mogle uveljaviti svoje pravice. V težkem boju se je demokratski fronti končno le posrečilo zrušiti krvavi režim fašističnega agenta Radesca.

Nova vlada Petra Groze je takoj pristopila k delu. Oprla se je na demokratske množice Romunije in pričela s temeljitim čiščenjem upravnega aparata fašističnih elementov, proti katerim vlada Radesca ni podvela ničesar. Tudi vojni zločinci, ki so krivi, da se je Romunija udeležila kampanje proti Sovjetski zvezi, so prišli pred sodišče. Romunsko ljudstvo si je zopet priborilo pravico svobodnega izražanja svojih nazorov in možnost, da stopi v boj za resnično demokracijo. Vlada je začela ostro borbo tudi proti korupciji in špekulaciji in brisala vse institucije iz časa režima Antonesea.

Novi vladi je uspelo zopet vzpostaviti romunsko upravo v severni Transilvaniji. V skladu z novo nacionalno politiko si je nova romunska vlada nadela nalogo, da podeli vsem prebivalcem Transilvanije enake pravice in da popolnoma zbrise vse znake tamkajšnjega romunskega fašizma in madžarskega šovinizma. Madžari uživajo danes glede državljanstvih pravic popolno enakopravnost z Romuni. V Kluzu se je ustnovila celo madžarska univerza. Obnova romunske uprave v severni Transilvaniji in rešitev nacionalnega vprašanja je bil prvi veliki uspeh Grozine vlade.

Drugi veliki problem, ki ga je vlada sklenila rešiti, pa je agrarna reforma, ki zadaja konec močnemu romunskim zemljiškim posestnikom — tem potomcem nekdanjih bojarov — ki so vedno služili kot branik nazadnjaškemu režimu. Komaj dva tedna po prihodu na oblast je nova vlada izdala odlok o izvedbi agrarne reforme, ki je uzakonil že itak od kmetov samih izvršeno razlastitev zemlje.

Nova vlada se trudi, da pošteno izpolni vse dolžnosti, ki so Romuniji naložene s sporazumom o premirju. V znak priznanja izpolnitve obvez, ki jih je Romunija že izpolnila, je Sovjetska zveza sklenila navezati in obnoviti z Romunijo redne diplomatske odnose. To odločitev je sovjetska vlada sprejela, ker se zaveda pomena sodelovanja Romunije v boju proti Hitlerjevski Nemčiji od 23. 8. 1944 dalje ter deleža, ki ga je romunsko ljudstvo doprineslo k porazu Nemčije, kakor tudi poštene izpolnitve vseh obvez, izvirajočih iz sporazuma o premirju. Kot znak priznanja njenih naporov, kolikor zadeva povrnitev škode Sovjetski zvezi, je sovjetska vlada sklenila olajšati in delno celo opustiti Romuniji plačevanje nekaterih pogajanj v Moskvi (4.—13. sept.), ki sta jih vodila ministrski predsednik Peter Groza in zunanji minister Tartarescu. Vse to daje Romuniji lepe perspektive za njeno delo v bodočnosti. Romunija želi, da njene napore pri vzpostavljanju demokratskega reda v deželi prizna ves svet, posebno zapadne demokracije tako, kot jih je priznala Sovjetska zveza. Romunija se je pridružila protihitlerjevski koaliciji in odločilnem momentu in poslala v boj 12 divizij, ki so sodelovale ne le pri očiščenju Transilvanije, pač pa tudi Madžarske in Slovaške. Sam generalisim Stalin je v dnevni poveljih večkrat omenil romunsko vojaško odličje in znak njihovega deleža pri osvobajanju Podonavja, kot na primer v primeru Banjske Bistrice.

Vlada je trdno odločena, da odstrani vse gospodarske zapreke s poti, to je, da stre premišljeno sabotažo gotovih nazadnjaških življenj. Agrarna reforma, ki je ukinila fevdalne odnose, je namreč vzbudivila strahne besne reakcije. Nedavno odkritje terorističnih band je pokazalo, da reakcija ne drži rok križem. Elementi, ki jim načelujeta Maniu in Bratianu in

„Demokratske države na Balkanu preživljajo sedaj zgodovinske dneve“

Moskva, 25. sept. (Tanjug.) Dopisnik Tassa A. Satilov piše:

Seje Sveta zunanjih ministrov v Londonu so v središču pozornosti inozemskega tiska. Kakor je znano, se pripravljajo načrti za mirovne pogodbe z Italijo, Finsko in Romunijo. Inozemski reakcionarni listi se trudijo, da bi predstavili težave, na katere je naletel Svet zunanjih ministrov, kot dokaz za nerazumevanje med zavezniki in izkoriščajo to temo za širjenje protisovjetske propagande. Istočasno pa napredni tisk izraža uverjenost, da bo delo Sveta ministrov dovedlo do pozitivnih rezultatov, če se bodo vsi udeleženci zasedanja držali sklepa odločb krimske in berlinske konferenče.

Veliko pozornost posveča inozemski tisk nastopu Molotova na tiskovni konferenci na sovjetskem veleposlanstvu v Londonu. V izjavah Molotova vidijo listi trdno stališče Sovjetske zveze v vprašanjih, o katerih se razpravlja na londonskem posvetovanju velikih držav. Treba je reči, da je to stališče zasnovano na demokratskih načelih in izvira iz skupnih odločb, ki so jih sestavile velike države.

Demokratske države na Balkanu in na jugovzhodu Evrope preživljajo sedaj zgodovinske dneve. V Jugoslaviji, Madžarski, Bolgariji in Romuniji bodo kmalu volitve v narodne skupščine. Volitve v Bolgariji so določene za 18. november ne glede na kampanjo opraviljih reakcionarnih skupin v Bolgariji in izven nje. Slehernemu nepristranskemu opazovalcu je jasno, da v Bolgariji še nikdar ni bilo tako demokratskih volitev.

V bolgarski zunanji politiki se vodi borba za ustvaritev trajnega mira na Balkanu in na vsem svetu ter za zblizanje z Združenimi narodi, predvsem pa prijateljstvo s sovjetskim narodom. Prav tako se vodi borba proti fašistični miselnosti. Ni dvoma, da bo to demokratsko miselnost podprl ves bolgarski narod.

Kmalu bodo tudi volitve v Ustavodajno skupščino v demokratski federativni Jugoslaviji. Volitve ki jih je najavil ministrski predsednik maršal Tito, so določene za 11. november. Začasna narodna skupščina je sprejela nov volivni zakon, ki prvič v Jugoslaviji omogoča najširšim ljudskim množicam udeležbo pri volitvah. Izvršni odbor Ljudske fronte je nedavno objavil proglas, s katerim poziva volivce, da se bore za demokratsko federativno republikansko Jugoslavijo ter za bratstvo in edinstvo enakopravnih narodov Jugoslavije.

Nov volivni zakon je te dni potrdila tudi madžarska Začasna narodna skup-

ščina. Madžarski volivni zakon določa splošno, neposredno, tajno ter enako aktivno in pasivno volilno pravico za vse madžarske državljane, ki so izpolnili 20. leto. Člani strokovnih zvez v

Domovinska fronta, ojačena z radikalno stranko bo nadaljevala borbo za demokracijo, svobodo in neodvisnost bolgarskega ljudstva

Sofija, 25. sept. (Tass.) Narodni odbor Domovinske fronte in Organizacijski odbor radikalne stranke, ki je bila sprejeta na seji Narodnega odbora Domovinske fronte, sta skupno s predstavniki osrednjega vodstva strank v Domovinski fronti dala naslednjo izjavo: »Organizacijski odbor radikalne stranke je glede na določbo Narodnega odbora Domovinske fronte, ki pravi, da so vrata v Domovinsko fronto odprta vsakomur, ki priznava njen program in je pripravljen, da se zanjo bori ter z vsemi sredstvi brani bolgarsko neodvisnost in suverenost, izjavil, da so se posemni krajevni organi radikalne stranke že prej 8. septembrom 1944 priključili ideji in borbi Domovinske fronte, od 18. septembra pr. l. pa se ji je pridružilo tudi tajništvo radikalne stranke.

Dr. Kosturkov je pojasnil izjavo v duhu idealov in borbe Domovinske fronte: »Radikalna stranka je mnenja, da je Domovinska fronta edino politično združenje, ki predstavlja pretežno večino bolgarskega naroda, ki je visoko dvignilo zastavo demokracije, svobode in neodvisnosti bolgarske domovine in da je program Domovinske fronte življenjske važnosti za narod in državo.«

Dr. Kosturkov je izrazil željo, da bi bila bolgarska radikalna stranka sprejeta v Domovinsko fronto kot njen enakoveren član. Izjavil je, da priznava

Večina romunskih in bolgarskih opozicionalcev ne bi imela pri nas volilne pravice — piše francoski list

Pariz, 25. sept. (Tanjug.) »Didier Limon piše v listu »France-tireur«: Bistvo vsega balkanskega problema je v tem, ker Sovjetska zveza in Združene države različno razumejo pojem demokracije.

Sistemi, ki so na oblasti v Madžarski, Romuniji in Bolgariji, se zdijo resnično zelo različni od demokratskih sistemov v Veliki Britaniji, Franciji in Združenih državah. Toda resnično je tudi, da takšne opozicije, kakršna je v teh deželah in ki trdi, da je duša, ne bi trpeli niti laburisti, niti pripadniki francoskega, niti belgijskega opozicijskega gibanja. Večina romunskih in bolgarskih opozicionalcev ne bi mogla ime-

Budimpešti so na predvolilnem zborovanju izjavili, da Madžarska še nikoli ni imela tako demokratskega volilnega zakona in so pozvali vse člane, da se aktivno udeležijo volitev.

Domovinska fronta, ojačena z radikalno stranko bo nadaljevala borbo za demokracijo, svobodo in neodvisnost bolgarskega ljudstva

pravila strank v Domovinski fronti od oktobra 1944. Želja bolgarske radikalne stranke je tudi, da bi bodoče volitve vodila vlada Domovinske fronte pod vodstvom predsednika Kimona Georgijeva z enotno listo kandidatov Domovinske fronte. Organizacijski odbor radikalne stranke z ogorčenjem odklanja predloge nekaterih politikov, ki zahtevajo zunanje vmešavanje za ureditev notranjega političnega življenja.

Organizacijski odbor radikalne stranke pošilja kot svoje predstavnike v Narodni odbor Domovinske fronte: Slavka Stoilova, Stefana Gabrovskega, dr. Penčo Kosturkova in Vladimira Arnudova. Narodni odbor Domovinske fronte, ojačen s predstavniki bolgarske radikalne stranke, izjavlja bolgarskemu in svetovnemu javnemu mnenju, da bo Domovinska fronta nadaljevala borbo za demokracijo, svobodo in neodvisnost bolgarskega ljudstva in s še večjo odločnostjo zavratla naapde reakcionarne opozicije, ki želi zunanje vmešavanje v politično življenje Bolgarije.

Narodni odbor izjavlja, da se bo Domovinska fronta udeležila volitev, ki so določene za 18. november t. l. z enotno listo Domovinske fronte in bo vztrajala na zahtevi, da te volitve vodi vlada Domovinske fronte s Kimonom Georgijevim na čelu.«

Večina romunskih in bolgarskih opozicionalcev ne bi imela pri nas volilne pravice — piše francoski list

ti v teh deželah volilne pravice, ali pa bi bili proglašeni za predstavnike najbolj temne socialne reakcije.

Razburjenje je tem večje, ko vidimo državne zapadne sile, da ostro napadajo vlado v Bukarešti in branijo vlado v Atenah. Ni torej čudno, da se novi oblastniki v Madžarski, Bolgariji in Romuniji nagibajo k misli, da ščitijo prvaki zapadne demokracije propadle balkanske politične, plačane mednarodnih kartelov in fevdalne izkoriščevalce kmetijskih množic. Na eni strani si interesirano sile prizadevajo obdržati tržišča za svoje industrijske proizvode, na drugi strani pa žele doseči čim večjo strateško varnost.

„Od sovjetskega in ameriškega ljudstva je odvisna zagotovitev trajnega miru“

Izjava ameriškega senatorja Claudeja Pepperja v Moskvi

Moskva, 25. sept. (Tass.) Ameriški senator Claude Pepper, ki je zdaj na obisku v Moskvi, je pripovedoval dopisniku »Moskovskega boljševika« o svojih vtisih v Moskvi. Dejal je med drugim:

»V Moskvi sem videl mnogo stvari in s seboj bom odnesel nepozabljive vtise. Med vsem svojim bivanjem v Moskvi sem čutil, da občujejo Rusi z nami Američani zelo prijazno. Povsod sem našel prijazno vedenje, pri uradnikih in pri preprostih ljudeh iz ljudstva.

Kulturno življenje v Moskvi je občudovanja vredno. Svet sploh nima tako odličnih gledališč, kakršne ima Sovjetska zveza.

Kjer koli sem bil in s komur koli sem govoril, povsod sem opazil željo po prijateljstvu z Američani in po globlji odnošajev med ZSSR in Združenimi državami. Seveda sta zgodovina in izročilo naših dežel različna. Rusi so prav tako kot Američani ponosni na svojo državno ureditev in na svojo zgodovino. Čeprav priznavamo to različno v ustroju obeh dežel, vendar mislim, da so podani vsi pogoji za medsebojno razumevanje in popolno medsebojno zaupanje. To so potrdila tudi vojna izkustva, zdaj imamo pa še drugo skupno nalogo: Ne smemo dopustiti, da bi nemški in japonski napadalci zopet dvignili glave. Napadalci ne smejo nikdar več imeti možnosti, da bi se polastili orožja. Od sovjets-

kega in ameriškega naroda te od njihovih skupnih naporov bo odvisno, da se zagotovi trajni mir, in zato si moramo med seboj pomagati.

Srečanje z generalisimom Stalinom mi je zapustilo veličasten nepozabljiv vtis. Američani se popolnoma zavedamo velikanskega deleža, ki sta ga dala Stalin in Rdeča armada za skupno zmago. Že dolgo sem želel, da bi spoznal generalisima Stalina. Vedno sem mislil, da je Stalin eden od največjih mož zgodovine in sedanjega sveta. Odkrito in z iskrenostjo, ki je zunaj značilna, se je razgovarjal z menoj o najvažnejših vprašanjih. Kakor na vsa-

Najmočnejši britanski sindikat zahteva prekinitve odnosov s Francovo Španijo

Britanska vlada se zanima za usodo španskih republikancev

London, 25. sept. (Tanjug.) Reuter poroča, da je glavni izvršni svet enega najmočnejših britanskih sindikatov Zveze transportnih delavcev, katere tajnik je bil do nedavna sedanji zunanji minister Ernest Bevin, izdal resolucijo, v kateri se zahteva, da se takoj podvzamejo koraki za prekinjenje vseh trgovskih in diplomatskih odnosov s Francovo Španijo.

V resoluciji se izraža zaskrbljenost zaradi vesti, da zahteva Franco udeležbo pri mirovnih pogajanjih, nato pa še dodaja: »Ali ogroža obstoj fašistične Španije varnost evropskih narodov?« Nato je v resoluciji rečeno: »Mi čutimo, da je mogoče zagotoviti mir, ki je bil predviden na Krimski konferenci, samo s pogojem, da zamenja obstoječi režim v Španiji široka ljudska demokracija.«

London, 25. sept. (Tanjug.) Reuter poroča, da je bila v Španskem republikanskem domu v Londonu objavljena izjava, v kateri je rečeno, da je ministrstvo za zunanje zadeve Velike Britanije ukazalo britanskemu veleposlanstvu v Madridu, da prične s preiskavo ob priliki aretacije Santiaga Alvaresa in Sebastiana Sapiranija in ga da je obvesti-

lo, naj podvzame potrebne korake pri Francovi vladi.

V izjavi je nadalje rečeno, da je to poročilo objavil sam zunanji minister Ernest Bevin v resoluciji, ki je bila poslana Španskemu republikanskemu domu v Londonu. Med drugim je dejal Bevin: »Britanski veleposlanik je na prošnjo, da opomni špansko vlado, da bi ustrelitev teh dveh republikancev, ki sta obtožena čisto političnih dejanj, povzročila zelo neugoden vtis v vsem svetu.«

Italijanski borci iz španske vojne za rešitev Alvaresa in Sapiranija

Rim, 25. sept. (Tanjug.) Skupina italijanskih borcev, udeležencev španske državljanske vojne, na čelu z znanim borecem in organizatorjem partizanskih odredov v Severni Italiji Luigiem Longom, je poslala iz Milana italijanskemu zunanjemu ministru de Gasperiju pismo, v katerem se energično zahteva intervencija italijanskega ministra proti postopanju španskih fašistov proti Santiagu Alvaresu in Sebastianu Sapiraniju.

Sovjetska zveza vzpostavlja svobodo na Koreji

Moskva, 25. sept. (Tanjug.) Agencija Reuter priobčuje pod gornjim naslovom vest, v kateri je rečeno:

Po vestih, ki so prispеле iz Koreje, vzpostavlja Sovjetska zveza v svoji okupacijski coni na Koreji svobodne ustanove. Koreja je bila nekoč neodvisna, pod japonsko nadoblastjo pa je bila od leta 1910.

Prvi korak na tej poti je ustanovitev narodnega odbora v okrožju Kanko. Od-

bor je sestavljen iz 5 članov. To so predstavniki raznih političnih strank, med drugimi tudi Komunistična partija.

Ponovno je dovoljena raba korejskega jezika, ki so ga Japonci prepovedali. To je v zadnjih 35 letih prvi list v narodnem jeziku v tej deželi.

Razen tega je v teku reorganizacija domače industrije. Šole so ponovno odprte. V načrtu je organiziranje posebnih poučnih ustanov za strokovnjake na Koreji.

Za mednarodno enotnost delavskega razreda

»Trud« o svetovni sindikalni konferenci v Parizu

Moskva, 25. sept. (Tass) Glasilo Vse-zveznega osrednjega sveta delavskih strokovnih zvez »Trud« piše ob priliki otvoritve svetovne sindikalne konference v Parizu:

»Zdaj smo tako kakor še nikdar dolej priča želje delavskega razreda po sodelovanju na mednarodni enotnosti sindikalnega gibanja. Ta splošna želja po enotnosti vseh demokratskih delavskih strokovnih zvez na svetu je vidno in neovrgljivo dejstvo. Proti temu so gotovi strankarji, separatisti in izolacionisti vseh vrst v delavskih strokovnih zvezah popolnoma brez moči, čeprav se trudijo na vse kriplje, da bi onemogočili ustanovitev svetovnega sindikalnega središča in sabotalni interese delavskega razreda.

Posebno vneta v tem oziru so protisovjetski obrekovalci iz ameriške Federacije dela. Klevete in protisovjetski napadi zastopnika ameriške federacije dela G. Meanyja na nedavnem kongresu britanskih delavskih strokovnih zvez v Blackpoolu so vzbudili globoko ogorčenje vseh sovjetskih delavskih strokovnih organizacij. Meanyjev govor je bil poln obrabljenih protisovjetskih izmišljotin, da bi človek lahko mislil, da je odposlanec ameriške federacije dela govoril po zasnutku, ki ga je pripravilo Göbbelsovo ministertvo žalostnega spomina. Vsaka beseda Meanyjevega govora je odposlanec na kongresu jasno kazala, da je njegov namen le to, da bi povzročil spor med delavskimi organizacijami demokratskih dežel.

Nedvomno bo ameriška federacija dela na konferenci v Parizu še povečala svoje zlonamerno delovanje. Svetovna reakcija se je zarotila proti stvari delovnega občestva in rovari, kjer je more ter izrablja, kakor vidimo, celo gostoljubni govorniški oder kongresa delavskih strokovnih zvez za svoje hukskanje.

Celo nižje organizacije ameriške Federacije dela so obsodile Meanyjevo obrekovanje sovjetskih delavskih strokovnih zvez. Tudi v vrstah ameriške Federacije dela si pridobiva zamisel mednarodne enotnosti in sodelovanja delavskega razreda, ki si je pridobila srca milijonov delavskih ljudi, vedno več pristašev.«

Konferenca delegatov srednjeevropskih držav

Pariz, 25. sept. (Tanjug) Kakor poroča AFP, so priredili odposlanci srednjeevropskih držav na svetovni sindikalni konferenci v Parizu konferenco tiska. Predsednik uprave romunskih sindikatov Georgije Apostoli je govoril o zgodovini romunskih sindikatov. Do 1. 1944 v Romuniji ni bilo sindikatov, od takrat dalje pa so se v velikem poletu razvili.

Predsednik madžarskega odposlanstva Istvan Koso je izjavil, da štejejo madžarski sindikati 890.000 članov.

Predsednik jugoslovanskega odposlanstva Djuro Salaj je govoril o zakonu o agrarni reformi, ki je bil izdan v letošnjem avgustu.

Predstavniki Madžarske in Romunije so izjavili na vprašanja novinarjev, da so njihove vlade popolnoma demokratske in da predstavljajo ogromno večino narodov.

Komunike Sveta zunanjih ministrov v Londonu

London, 25. sept. (Ass. Pr.) V večrajšem zasedanju Sveta zunanjih ministrov je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

»Svet se je danes dvakrat sestel. Vprašanja, o katerih je razpravljal, so bila: ureditev dolgoročnih dobav za Avstrijo, dogovori o evropskih celinskih vodnih poteh in pospešjevanje repatriacije sovjetskih državljanov.«

Molotov sprejel italijanskega zunanjega ministra

London, 25. sept. (Tass) Ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov je sprejel italijanskega ministra za zunanje zadeve de Gasperija.

Rezultati volitev v okrožni svet Seine

Pariz, 25. sept. AFP poroča, da je po volitvah sestavljen okrožni svet Seine takole: Od 152 mandatov so dobili komunisti 52, socialisti 32, republikanci 28, republikanski demokrati 28, radikal-socialisti 8 in neodvisni socialisti 2.

Herriot izvoljen v Lyonu

Lyon, 25. sept. AFP poroča, da je bil pri volitvah za okrožne svete predsednik lyonske občine Edouard Herriot izvoljen z absolutno večino.

Kongres Komunistične partije Anglije

London, 25. sept. (Tanjug): AFP poroča, da se bo pričel 24. novembra tega leta v Londonu 18. kongres Komunistične partije Anglije pod vodstvom Gallagherja.

Množični pokolj v Persenbergu

Dunaj, 25. sept. (Tass.) Avstrijski tisk prinaša podrobnosti o množičnem pokolju v Persenbergu, ki so ga uprizarili v taborišču SS-ovci v noči na 2. maj 1945.

Pet dni pred prihodom Rdeče armade je prišlo v taborišče 10 SS-ovcev. Razdelili so 229 ujetnikov v skupine po 60 oseb ter jih peljali do jama, kjer so Hitlerjevski zločinci s puškami in brzo-strelkami postrelili žrtev. Nato so trupla poškrpili z bencinom in jih zažgali. Neko skupino, v kateri so bile žene in otroci, so pobili kar v barakah taborišča. Le šest ujetnikov je uslo te usodi.

Sovjetski film »Kutuzov« v Sloveniji

Veliki ruski vojskovodja maršal Mihailo Isarionovič Goseničev Kutuzov, knez Smolenski

V teh dneh proslavljajo po vsej Sovjetski zvezi 200 letnico rojstva velikega ruskega vojskovodje maršala Mihaila Isarionoviča Goseničeva, kneza Smolenskega, Kutuzova. Svet ljudskih komisarjev je sklenil, naj se prireajo ob tej priložnosti množične proslave v počastitev velikega maršala in zmagovalca nad Napoleonom. O njem pišejo v letošnjem septembru sovjetski listi in brošure, s tem v zvezi zasedajo znanstveni inštituti in vojaške akademije, izhajajo slike Kutuzova, postavljajo v Moskvi in na borodinskem bojnem polju spomenik in v kinematografih po celi Sovjetski zvezi prikazujejo film o velikem maršalu.

Tudi v Sloveniji smo se v tisku spomnili s poročili in počastitvami velikega stratega, učitelja sodobnih zmagovitih sovjetskih vojskovodij. Za to priložnost je uspelo direktorji filmskih podjetij DFJ dobiti v Slovenijo zna-

meniti film režiserja M. Jegorova o maršalu Kutuzovu.

Čas predvajanja po slovenskih kinematografih je omejen. Prve predstave bodo ob naši severni meji, v Mariboru, in sicer od 23. t. m. do vključno 1. oktobra. V največjem ljubljanskem kinu, v »Unionu«, pa bo premiera v počastitev invalidov JA v torek 2. oktobra ob 21. uri. Odtlej bodo predstave za civilno prebivalstvo vsak dan ob 16., 19. in 21. uri.

Izven predstav za civilno prebivalstvo bodo v kinu »Union« predstave po naročilu ob kateri koli uri, in sicer za vojaštvo, za člane sindikalnih, mladinskih organizacij, za SPZZ, za člane Društva za kulturno sodelovanje s SZ. Pogoj za izredno predstavo je organiziran obisk najmanj 500 gledalcev in predstavo je treba vsaj dva dni prej napovedati. Izredne predstave javljate upravi kina Union, telefon 22-21.

Pomagajmo dijaštvu

Priprave za reden pouk so na vseh šolah v polnem teku. Borci in borke, aktivisti in aktivistke se po štiriletnem trdnem boju zopet vračajo k študiju. Za marsikateroga pa nastajajo težave in zapreke zaradi stanovanja in oskrbe.

Kako potrebni so naši državi pri obnovi inteligentije, izobraženi, zmožni ljudje, vemo vsi in tega se zaveda tudi mladina, ki se vrača k študiju. Uspeh pa bo dosegla mladina pri študiju le, če ji bodo dani zadovoljivi življenjski pogoji. Ako pomislimo, kako so v stari Jugoslaviji živeli študentje ponajveč v nemogočih podstrešnih ali kletnih sobah, brez prave oskrbe, nam je jasno, zakaj toliko nadarjenih ljudi ni moglo dokončati študijev ali pa sploh niso mogli v šole. Pred ciljem jih je ugonobila bolezen in tako je končalo mlado, obetajoče življenje, ki bi v drugem primeru morda mnogo koristilo naši skupnosti.

Tega ne smemo več dopustiti. Izboljšati moramo položaj našega dijaštva, kajti s tem pomagamo pri obnovi naše države. Poglejmo, kje bi se v naših stanovanjih našel kotiček vsaj za enega študenta ali študentko. Naj priskočijo na pomoč tisti, ki bi prevzeli v brezplačno oskrbo študenta, ki je brez sredstev. Naj prijavijo opremljene sobe ali prazne prostore tisti, ki bi jih oddali študentom proti plačilu. Pomagajte, da spravimo pod streho dijaštvo, ki nam bo vse to vračalo s svojim uspešnim študijem. Vzemite sostanovaleca in inštruktorja svojemu sinu. Vsi, ki imate na razpolago stanovanja za študente in iščete inštruktorje, javite to študentskemu uradu za stanovanja in delo v Prešernovi 3-III, tretji vhod.

Uspehi zagrebške pivovarne

Zagrebška pivovarica je stalno dvigala proizvodnjo in je prekoračila predvojno. Pripomniti je treba, da je bila dosežena predvojna proizvodnja, čeprav je danes zaposlenih 20% delavcev manj kakor pred vojno. Pereče je pa vprašanje prevoznih sredstev.

OBVESTILA

Razglas Komisije za upravo narodne imovine

Z Odlokom AVNOJ-a z dne 21. novembra 1944 je prešlo v državno last vse imetje nemškega Reicha in njegovih državljanov ter vse imetje oseb nemške narodnosti. Po čl. 6 tega Odloka so bili proglašeni za nične in neveljavne vsi pravni posli, sklenjeni po 6. aprilu 1941, ki se tičejo tega imetja. Zaradi tega so neveljavne in nične vse kupne, prodajne, najemne in druge pogodbe, ki so bile sklenjene glede tega imetja po 6. aprilu 1941.

Glede na navedeni Odlok AVNOJ-a, pozivamo vse prizadete:

1. da prijavijo Komisiji za upravo narodnega imetja v Ljubljani najkasneje do 15. oktobra t. l. vse imetje nemškega Reicha in njegovih državljanov ter vsa imetja oseb nemške narodnosti, ki so ga pridobili po 6. aprilu 1941 neposredno od prizadetih Nemcev, ali pa od vmesnih pogodnikov, kakor Emona in drugih;

kdor koli ima v najemu ali zakupu kakšno navedeno imetje ali pa posamezne dele tega imetja, mora zapadlo najemno ali zakupno od 1. oktobra t. l. dalje poravnati s pologom pri Denarnem zavodu za Slovenijo v Ljubljani ali pri njegovih podružnicah. Vsako plačilo v roke dosedanjega lastnika je neveljavno.

Komisija za upravo narodne imovine pri Predsedstvu Narodne vlade Slovenije

★

Socialna akcija. Tovariše iz podavnekega taborišča, ki razpolagajo s podatki (zapisniki, prepisi poročil, zbiralne pole, dnevni listi). Socialne akcije v taborišču Padovni, naprosim, da jih dostavijo ali pa sporoče, s čim razpolagajo na naslov: Kunst Viljem, Ljubljana, Bleiweisova 9.

Popravek. V večerajšnji številki je bila objavljena slika iz nedeljskega svinjaca pod naslovom: »Signalna delavnica pošte v sprevodu«. Podpis bi se moral pravilno glasila »Signalna delavnica železniške direkcije v sprevodu«.

Dnevne vesti

Počastitev med osvobodilno borbo padlih lovecev in planincev iz Zasavja na Kumu. Lovci in planinci Zasavja prirede v nedeljo, 30. 9. t. l. na Kumu spominsko svečano pogrebno slovesnost. Na predvečer bo zagorel na dolinskem Triglavu velik kros. V nedeljo ob 10. uri bo maša za dušnika, kateri bodo sledili komemorativni govori tovarišev. Koča na Kumu je že oskrbovana. Prijatelji Zasavja, iskreno vabljani!

Kemična tovarna Moste priredi v nedeljo 30. t. m. ob 9. dopoldne žalno komemoracijo za padlimi borci v tovarni. Vabilno okoliško prebivalstvo, da se te svečanosti udeleži v polnem številu.

Dajalec krvi. V sredo, 26. IX. 1945 naj se javijo na oddelku za transfuzijo S. A. B. sledeči lov krivodajci: Braniselj Zofka, Koroška 1; Dolenc Vera, Vrbovnikova 17; Faval Vida, Peruška 25; Germovšek Josip, Vič — čuvajnica 390; Grčurevič Bogomila, Ribarjeva 6; Gregorac Ana, Podlimbarskega 34; Hudnik Ana, Vošnjakova 10; Janežič Franc, Malgajeva 2; Jereb Vilma, Zidovska 6; Kosirnik Vera, Celovška 128; Krall Franc, Zaloška 45; Lampret Zinka, Dobrunje 15; Mahnič Mirko, Breg 16; Marjasec Ana, Gosposvetska 63; Masle Ljubo, Križevniška 9-II; Ing. Pogačnik Ljubo, Medvedova 17. Ne zajtrkujte nič mastnega na dan dajanja krvi!

Prošnja bivšim političnim internancem. Naprosamo vse tovariše in tovarišice, ki so se vrnili iz raznih taborišč po Nemčiji, da nam izroče proti vrnitvi vse izdelke, katere so med internacijo izvršili v vrhno propagandno razstavo, ki se bo vršila v bližnjih dneh.

Gošbeniki žel, društva »Sloga« so poklonili ob priliki obnega zbora din 260.— za bolgarske ranjence-partizane.

FIZKULTURA

Drž. lahkoatletsko prvenstvo v Zagrebu

V petek popoldne se je pričelo v Zagrebu državno lahkoatletsko prvenstvo in se nadaljevalo v soboto in nedeljo. Pri svečani otvoritvi so prikorakale na igrišče ekipe vseh federalnih enot in Jugoslovanske armade. Na čelu povorko so nosili državno in narodne zastave ter zastavo Sovjetske zveze na čast brataških sovjetskih gostov.

Po rezultatih, ki smo jih dobili s prvih dveh dni tekmovalnih, je dobil naziv prvaka Slavije II tekmovalcev in 4 tekmovalke. Po splošnih pravilih tekmovalja za lahkoatletsko prvenstvo Jugoslavije prejme zmagovalce vsake discipline naslov prvaka Jugoslavije za 1945. leto. Ta naslov so dobili dosedaj: v teku na 110 metrov z zaprekami dr. Br. Baratović (Hrvatska) v času 16,04 sek.; v troskoku Lenert (Vojvodina) 13,38; v metu kladiva Gubijan (JA) 47,94; v teku na 200 m: Kašič (Slovenija) 23,04 sek.; v metu krogle Jeftović (Srbija) 13 m; v metu diska Žerjal (JA) 44,04; v teku na 1800 metrov Bodler (JA) v času 34:16,06 min.; v teku na 1.500 m Kotnik (JA) v 4 min, 10 sek.; v teku na 400 metrov Dorniković (JA) 32,03 sek.; v skoku v višino Vuković (JA) 175 cm; v skoku v daljino Lenert (Vojvodina) 6,52 m; ženske discipline: v skoku v višino Deržek (Slovenija) 135 cm; v teku na 80 m z zaprekami Madžar (Vojvodina) 15,02 sek.; v metu krogle Marinček (Slovenija) 10,37 m; v metu kopja Sekulić (Vojvodina) 28,92 m.

V metu kladiva zmagal mladi predstavnik Jugoslovanske armade Gubijan pred znanimi veteranzoma naše lahkoatletike, ki sta skoraj brez treninga: ing. Stepišnik je bil drugi in je v zadnjem metu vrgel samo 1 cm manj od 45 metrov, tretji pa je bil Gubijanov učitelj Pedro Goš (Hrvatska) s najboljšim metom 30,41 m. Zelo napeta borba je bila v skoku v višino za ženske. Kar pet lahkoatletk je preskočilo 110 cm. Po izredni borbi je zmagala Deržekova (Slovenka) pred Filipovo (Srbija), ki sta obe skočili 125 cm in je bila Deržekova prva, ker je zagorela manj napak. V metu krogle smo doživeli velika presenečenja. S 13 metri je zmagal novinec Jeftović, predstavnik Srbije. On je prav gotovo največje odkritje tega tekmovalja. Drugi je Žerjal (JA), Slovenec Stepišnik je šest. Tudi v finalnem teku na 200 m je iznenadila zmaga Slovenca Račiča. Njegov glavni nasprotnik Vanli je bil sele četrti, nevaren tekme pa je postal Turkalj, ki je bil drugi s 23,5 sek.

V nedeljo popoldne se je tekmovalje končalo. Rezultate bomo objavili jutri. Zlasti za zadnji dan je vladalo veliko zanimanje, ker je bil napovedan nastop sovjetskih lahkoatletov.

★

Dirkalni kolektorji ki mislijo sodelovati na pravnostnih dirkah v nedeljo, 7. oktobra, se vabijo na sestanek jutri, v četrtek, ob 17. uri na dirkališču FD Železničarja (biv. »Hermes«). — Priveditveni odbor

Zaostali obroki rent in pokojnin v socialnem zavarovanju

Med vojno in okupacijo nekateri rentniki Pokojniškega zavoda za namoščence, Glavne bratovske skladišnice ali Zavoda za socialno zavarovanje niso prejeli rent, ker so bili pri partizanih, v vojnem ujetništvu, vaporih, v internaciji, konfinaciji ali na prisilnem delu v inozemstvu, ker so bili izgnani, ker je bil prekinitven železniški ali pošto-čkovni promet itd. Kdor misli, da ima pravico prejeti rento ali pokojnino za to dobo za nazaj, naj najpozneje do dne 28. januarja 1946 vloži pri Federalnem zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani, Gajeva ul. 5-II, prošnjo, ki naj v njej razloži, kje je bil med to dobo, oziroma kakaj rento ni prejel. Predložiti mora potrdilo Krajevne narodno osvobodilnega odbora, ali je bilo njegovo ponašanje med vojno ali okupacijo neoporečno in kje je med to dobo prebival, ter vse morebitne dokazila o tem bivanju. Rentniki, ki so bivali na amekirannem področju, kjer so izvajale socialno zavarovanje posebne okupatorske ustanove, morajo poleg gornjih dokazov predložiti tudi pisarne dokazne naslednje teh ustanov, ali so od njih prejeli rento, kako visoko in za katero dobo.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Narodno gledališče v Ljubljani — abonma za sezono 1945-46. Razpisani so: Premier-ski abonma, stalna abonmaja red Sreda in Cetrtek in gibljiva abonmaja red A in B. Vsi redi abonmajev dobio po 34 predstavi, 18 v Drami, 16 v Operi. Abonma je plačljiv v 10 zaporednih mesečnih obrokih. Obroki so: za Premier-ski abonma od 135 din, za red A (I vrsta parterja) do 35 din (galerijski sedeži). Za red Sreda in Cetrtek od 27 din navzdol do 30 din, za red A in B od 102 din navzdol (I vrsta parterja) do 27 din (galerija). Vpisovanje abonmentov od sred. 26. t. m. dalje v vezi dramskega gledališča, vsak dan od 9. do 11. in od 13. do 16. ure.

RADIO

Dnevni spored za sredo 26. t. m.

6-6:30 Pester jutranji glasbeni spored — 6:30-6:45 Napoved časa in izveščje iz poročil z dne 25. 9. — 6:45-7 Saksophon in klavirski orkester — 7-7:15 Pregled sporeda, objave in poročila — 7:15-7:30 Jutranji koncert slovenskih orkestralnih skladb — 7:30-7:45 Napoved časa in poročila — 7:45-8 Lalka glasba — 12-12:15 Slovenske pesmi na ploščah — 12:15-12:30 Pregled tiska — 12:30-13 Trio Radia Ljubljane — 13-13:20 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda — 13:20-14 Koncert malega orkestra Radia Ljubljane — pod vodstvom dirigenta Uroša Prevorka — 18-18:15 Štiri skladbe E. Griega — 18:15-18:30 Pionirska ura — 18:30-18:45 Nekaj valčkov in polk — 18:45-19 Ljudska univerza Radia Ljubljane: Stane Milihar: »O javnih ljudskih knjižnicah« — 19-19:20 Literarna ura — Vladimir Skrbinič, član Nar. gled.: Znamni smogovir iz Edipa, Hamleta, Cyrana — 19:20-19:30 Koncert skladb Frederika Chopina do Bergera — 19:30-20 Tema današnjega dne — 20-20:40 Bach: Predigra k suiti v H-molu — C. Franck: Simfonične varijacije — Sibelius: Finska, simfonična pesnitev — 20:40-21 Violinski koncert prof. Francke Ornik-Bojčeve. Pri klaviru Bojan Adamič — 21-21:20 Napoved časa, poročila, objave in pregled sporeda — 21:20-21:45 Plesni orkester Radia Ljubljane pod vodstvom Bojana Adamiča — 21:45-22 15 veselih minut — Prens iz Maribora — 22-22:15 Odziva na tovariše — koncertisti po Nemčiji — 22:15-22:30 Vokalni koncert baritonov: Mirka Dožičarji, klavirju prof. Ciril Cvetko — 22:30-23 Plesna glasba.

KINEMATOGRAFI

KINO UNION: Ameriški film »Pomlad se prebujac«, tehnik. Ob 16., 19. in 21. uri.

KINO MATICA: Ameriški film »Raziskovalci Ekvatorja«, tehnik. Ob 16., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA: Ameriški film »Zapeljana mladina«, tehnik. Ob 17., 19. in 21. uri.

JAVNA BORZA DELA

RAZPOLOŽLJIVA MESTA ZA MOSKE: 2 blazpene, neomejenemu številu delavcev za sekanje drv, 20 apneničarjem, 23 delavcem mlinerjev, 1 pekararnem pomočniku, 6 opaskarskim delavcem, 7 orodnim kovačem, 3 krovskim pomočnikom, 5 stavbnim ključničarjem, 1 kurjaču, 20 elektroinstalaterjem, 3 mizarjem, 1 stavbenemu mizarju, 8 sodarjem, 20 pričrnim sodarskim delavcem, 2 lesostrugarjem, 2 rezbarjem, 1 torbarju, 1 sedlarju, 13 čevljarjem, 2 usnarjem, 1 lekarskemu strojniku — stavbe vajen pri stavbi v vrtoču, 88 sidarjem, neomejeno številu delavcev za stavbna dela, 1 sobeliskarju, 43 tesarjem, 1 klepararnemu vajencu, 1 vrvarskemu vajencu, 1 tapoščarskemu vajencu, 1 dimnikarskemu vajencu.

(Konec prihodnjiti.)

Vladimir Dedijer:

Pri Charlie Chaplinu

(Nadaljevanje)

Ta gonja proti Chaplinu je bila zelo prozorna, vendar je dosegla učinek pri mnogih ljudeh kova gospodinje Johna Gartfielda, a takih je v Ameriki mnogo. Ti preračunani napadi niso bili naperjeni proti Chaplinu samo kot proti velikemu igralcu demokrate, ki je tako odločno pozdravljal zmage Rdeče armade, ki je tako pogumno nastopal na mitingih v Ameriki in zahteval takojšnjo otvoritev druge fronte v Evropi, temveč je bila to kampanja proti Chaplinu — igralcu in umetniku, proti njegovemu pojmovanju umetnosti, ki je postajalo vedno globlje in vedno učinkovitejše, dokler ni dobilo v zadnjem Chaplinovem filmu »Diktator« najmočnejšega izraza. V tem filmu ne vidimo več, kakor v prejšnjih Chaplinovih delih malega človeka, ki ga vsi zatirajo, ki za posledno brani načelo človeškega dostojanstva, res, da na pasiven način, malega človeka, ki se v borbi za življenje vendarle obdrži na površju, ki se mu pa nikoli ne izpolnijo sanje, kar daje vsemu nekakšen pečat pesimizma. V »Diktatorju« zraste mali človek Chaplin v Chaplina heroja. Tudi v »Diktatorju« podaja Chaplin življenje tako, kakršno je, poglubi se v njegove probleme. Ta Chaplin, mali človek, noče in ne more več molčati, on simbolično prekine pakso nemih filmov, prvič spregovori v »Diktatorju«, da pogumno ožigosa Hitlerja in Mussolinija na pragu svetovne vojne, ko

je bila vsaka taka beseda ogromnega pomena za težka leta, ki so stala takrat pred nami. Nastopiti s takimi pojmovanji umetnosti, kritikiti na tako visoko umetniški način proti fašizmu in nazidžstvu, je pomenilo, izpostaviti se najhujšim napadom reakcionarnih krogov v Ameriki, posebno omih v Hollywoodu, ki so se lahko trpeli Chaplina — malega človeka, toda Chaplin — heroj je pomenil udarec po njihovih osnovnih interesih, po njihovi vulgarizaciji, po tistem, kar je prineslo Hollywoodu po vsem svetu tako sumljivo slavo. V mržnji teh krogov do Chaplina je čutili še eno stvar. Chaplin je tudi genialen poslovjen človek. On edini si je drznil razbiti monopol finančnih magnatov v Hollywoodu, s skupino filmskih igralcev je ustanovil še pred 20 leti svojo filmsko družbo »Združenih umetnikov« in začel izdelovati filme brez denarja in nadzorstva velikih bank. Tudi mnogi drugi neodvisni umetniki so poizkusili hoditi po Chaplinovi poti. Preskrbeli so si pol milijona ali milijon dolarjev, kolikor so potrebovali za večji film, ko je pa prišlo do prodaje filma, ko so ga hoteli spraviti v promet, da bi ga prikazovali v 16.000 ameriških kinematografih, tedaj so doživljali neodvisni umetniki polome. Teh 16.000 filmskih dvoran je v rokah peščice filmskih družb, tesno povezanih z velikimi filmskimi podjetji, ki izdelujejo

filme v Hollywoodu. Vsak neodvisni film bojkotirajo in tako se je zaključila izdelovalska kariera posrednih igralcev. Samo Chaplinu se je posrečilo razbiti ta monopol. Njegove filme so morale velike filmske družbe hočes nočes prikazovati, ker jih je občinstvo zahtevalo, ker so sami z njimi dobro zaslužili. In ta zavist do Chaplina, poslovnega človeka, ki razpolaga zdaj s kapitalom več milijonov dolarjev, je vplivala na vodilni ameriški disk oziroma na velike banke, stoječe za njim, da so pričele kampanjo proti Chaplinu in njegovi umetnosti.

Zato sem se na poti k Chaplinu vpraševal, kako je učinkovala ta gonja na velikega umetnika. Ali ga bom našel povsem skrušenega, od dogodkov in ljudi odtrganega moža? Ali bo Chaplin nadaljeval pot »Diktatorja«, ali pa je to njegova zadnja beseda?

Ko smo vstopili v Chaplinov kabinet, sta dve stvari obrnili nase mojo pozornost. Chaplin si je bil zopet pustil rasti svoje slavne brke, ki so že res da male Chaplinu po metu, da bo kmalu začel izdelovati filme. Drugo, kar sem takoj opazil, je bil zvezek žolte barve. To je bil scenarij njegovega novega filma, ki ga pripravlja že dve leti. Pogovor se je pričel o tem novem scenariju. Najprej počasi, potem pa vedno hitreje je Chaplin obračal liste tega zvezka, spisane na stroju, na mnogih krajih prekrižane, praprljene. Chaplin je listal po tem zvezku, jemal iz njega liste, popisane z njegovo nekoliko nečitljivo pisavo in jel nam je prebirati posamezne prizore. V ent roki je držal zvezek, z drugo je pa ma-

hal; kar je odložil knjigo in začel igrati nekatere prizore. Kar razveselil sem se. Podla gonja ni strla velikega umetnika. Nasprotno, še bolj ga je razvnela. Vili mu je nove moči. Pogumno si je izbral za svoj novi film snov o »Plavi bradi«, možu, ki je ubil osem žen. Kako pogumno je udaril v obraz tem farizejem, lažnim zagovornikom morale in kreposti. Res, da je žalostno, da so prisilili Chaplina izbrati to snov, toda on jo obdeluje in prav s tem se pošteno maščuje tem družbenim krogom. Film bo zgodba skromnega knjigovodje, ki ima otroke in hromo ženo. Vroče jih ljubi. Iz banke vedno teče domov, kjer obispa ženo in otroke z nežnostjo. Ko pa nastane kriza, ubogega knjigovodjo odpuste in znajde se na ulici. Uboga žena in otroci gladujejo, mora jim prineti kruha. Ves obupan se oddloži za zločin. Laziti začne za raznimi ženskami, ubije drugo za drugo, naropane stvari in denar pa prinaša domov. Še vedno je nežen soprog, streže bolni ženi, sprenjava otroke v šolo, zločin pa smatra enostavno za poklke, ki so ga vanj prisilile razmere. Nekega dne mu umre žena, umro mu tudi otroci, denar mu ni več potreben, nagib za uboj je izgubljen in mož se sam prijavi oblastem. Zmerjajo in žigosajo ga, on pa mirno odgovarja na vse napade: to je bil samo moj posel. Ubil sem osem žen in prišel sem pred sodišče, drugi z večjimi posli ubijejo milijone, pa postajajo heroji in vsi se jim klanjajo. — Končno pride duhoven, ki bi rad Chaplina izpovedal. Pravi mu, da bi se moral pobožati z bogom, on mu pa odgovori: »Z bogom sva si dobra, z ljudmi pa ne.«